

SOCIAL INTEGRATION OF IMMIGRANTS THROUGH SPORTS: EVALUATION OF THE ACTIVITIES OF THE TURKISH MINISTRY OF YOUTH AND SPORT

İlayda Gülseren DEMİR¹, ✉ Arif Emre İMAMOĞLU²

¹ Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey.

² Sakarya University of Applied Sciences, Sakarya, Turkey.

 0000-0002-3528-2760

 0000-0002-0329-4660

Abstract: The aim of this research is to determine and evaluate the activities of the Ministry of Youth and Sports (MYS), the largest sports organization in Turkey, in line with the policy of supporting the social integration of the immigrants living in Turkey, through sports. This study was conducted by using a case study, one of the qualitative research methods, and the content analysis method was used in the analysis of written sources as a data collection tool. The projects and activities of MYS carried out for the immigrants are categorized in 3 groups as activities with non-governmental organizations, international organizations and local governments. The activities related to each category were evaluated in line with the social cohesion codes in sports created by the authors and presented in tables. As a result of the research, short and long-term projects that were carried out since 2017 have been identified. It was concluded that the MYS tried to contribute to the social integration of immigrants through sports, both within its own body and in cooperation with national and international institutions and organizations, through the projects. However, these studies alone are not sufficient within the scope of social integration. While aiming to increase the number of ongoing projects, on the other hand, they had better be finalized in a way to provide feedback. Long-term integration models can be suggested in which the dimensions of the clubs, athletes, local administrations, private sector, parents and volunteers can be combined to create sports strategies and social cohesion with volunteer units covering special expertise/education for immigrants in sports.

Keywords: Republic of Türkiye Ministry of Youth and Sports, Immigrants, Sports and Social Integration

Citation : Demir, İ. G. & İmamoğlu, A. E. (2023). Social Integration of Immigrants Through Sports: Evaluation of the Activities of Turkish Ministry of Youth and Sport. *International Journal of Physical Education Sport and Technologies*, 4(1), 1-31.

GÖÇMENLERİN SPOR ARACILIĞIYLA SOSYAL BÜTÜNLEŞMELERİ: GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI FAALİYETLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Özet: Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de yaşayan göçmenlerin toplumsal bütünleşmesinin spor aracılığıyla desteklenmesi politikasına bağlı olarak, Türkiye’nin en büyük spor yapılanması olan Gençlik ve Spor Bakanlığı’nun yaptığı faaliyetlerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesidir. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı durum çalışmasıyla desenlenmiş ve veri toplama aracı olarak yazılı kaynakların analizinde kullanılan doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. GSB’nin göçmenler için gerçekleştirilen proje ve faaliyetleri/sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve yerel yönetimlerle yapılan faaliyetler olarak 3 grupta kategorize edilmiştir. Her kategori ile ilgili yapılan faaliyetler, yazarlar tarafından oluşturulan sporda sosyal uyum kodları doğrultusunda değerlendirilmiş ve tablo halinde gösterilmiştir. Araştırmalar sonucunda 2017 yılından günümüze kadar yapılmış kısa ve uzun vadeli projeler tespit edilmiştir. Sonuç olarak; Gençlik ve Spor Bakanlığı’nun göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamasına gerek kendi bünyesinde gerekse ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların işbirliği ile proje vasıtası ile katkı sağlamaya çalıştığı görülmüştür. Ancak bu çalışmalar sosyal bütünleşme kapsamında tek başına yeterli olmamaktadır. Yapılmakta olan projelerin bir yandan sayıca artırılması hedeflenirken diğer yandan geribildirim sağlayacak şekilde sonuçlandırılması sağlanmalıdır. Sporda göçmenlere özel uzmanlığı/eğitimi kapsayan gönüllülük birimleri ile spor stratejileri oluşturmak ve sosyal kaynaşmayı sağlayacak kulüp, sporcu, yerel yönetim, özel sektör, ebeveynler ve gönüllüler boyutlarının birleşebileceği uzun vadeli entegrasyon modelleri önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Gençlik ve Spor Bakanlığı, göçmenler, spor ve sosyal bütünleşme

Göç, insanlık tarihinden bugüne değişen dünya düzeninde küreselleşmenin de somut etkilerinden biri olmakla birlikte yüzyıllardır devam eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç, en basit tanımıyla bir yerden başka bir yere yerleşmek ve uzun süre orada yaşamak olarak ifade edilmektedir.

Çağımızın en güncel şekli ile göç, nedenlerine göre çeşitli isimler almaktadır. Bunlar; zorunlu göçler, gönüllü göçler, yöntemlerine göre; yasal göç, yasadışı göç, beyin göçü, işçi göçü, sürelerine göre; geçici göç, kalıcı göç; göç edilen yere göre; iç göç, dış göçler olarak adlandırılmaktadır (Yılmaz, 2014).

Çeşitli sebeplerle son 10 yılda dünyada yaşanan göç olgusundan pek çok ülkenin etkilendiği bir gerçektir. Türkiye göç olayından en fazla etkilenen ülkelerin başında gelmektedir. Uluslararası göçün Türkiye’yi son derece etkilemesine sebep olan birçok faktör bulunmaktadır. Bunların başında ülkenin sahip olduğu coğrafi misyon gelmektedir. Özellikle Asya, Avrupa ve Afrika kıtası ülkelerinin arasında geçiş güzergâhlarını belirleyen bir konuma sahip olması ülkenin göç konusunda doğal bir misyona sahip olmasına neden olmaktadır (Aksakal ve Kılıç,2021). Türkiye, mültecilerle ilgili çalışmalarını *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu* (2013) ve *Geçici Koruma Yönetmeliği* (2014) başta olmak üzere,

kapsamlı bir yasal çerçeveye dayanarak yürütmektedir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (United Nations High Commissioner for Refugees: UNHCR) verilerine göre, üst üste sekiz yıldır dünyada uluslararası koruma ihtiyacı içinde olan en fazla kişiye ev sahipliği yapan Türkiye’de geçici koruma ve uluslararası koruma altında yaklaşık 4 milyonun üzerinde kişi bulunmaktadır (UNHCR, 2022). Ülkemize zorunlu sebeplerle çeşitli ülkelerden gelen göçmenler, vatandaşlarımızla birlikte ortak bir hayatı paylaşma sürecine dahil olmuşlardır.

Tüm dünya politikasının gündeminde önemli şekilde yer alan göçmen ve göçmenlik meselesi göçmen bireylerin haklarını koruyarak yaşadıkları yeni yerlerinde ev sahibi ülke ve vatandaşlarıyla uyum ve kaynaşma sağlayabilmeleri konusunda çeşitli yasa ve politikalar üretmektedir (*İnsan Hakları Evrensel Bildirisi* (EİHB): 1, 2, 8, 13, 15 ve 22. Maddeleri, 1948; *Mülteci Sözleşmesi*, 1951; *Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme*, 1990). Ülkemizin de taraf olarak yer aldığı uluslararası anlaşmalar gereğince tüm hukuki ve sosyal gerekliliklerini güçlendirmektedir (*Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun*, 2001). Bu bağlamda göçmenler için ulusal ve uluslararası çeşitli mevzuatlar düzenlenmekte ve bu yasal mevzuatların dışında ulusal ve uluslararası önemli kurum ve birçok sivil toplum kuruluşları göçmenler için hizmet vermektedir.

Dünya’da meydana gelen göç hareketleri temel toplumsal meselelere de konu olmaktadır. Göçün etkileri göç veren ülkeye ve göç alan ülkeye göre değişiklik göstermektedir. Göç veren ülkelerde nüfus azalır ve nüfusun azalmasıyla birlikte işsizlik oranlarının da azaldığı görülmektedir. Göç alan ülkede ise nüfus artar ve buna bağlı olarak iş gücü artar. Yoğun göç olayı ile toplumsal alanda ayrımcılık, ırkçılık görülebilmektedir (Yılmaz, 2014). Göç hareketini gerçekleştiren kişiler gittikleri ülkelerde çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır.

Çakırer Özservet’e göre; göç eden kişilerin ev sahibi ülkede en önemli karşılaştıkları sorunlar: dil, dinsel farklılıklar, istihdam, ev sahibi toplumun tepkileri kaynaklı sorunlar, barınma, yeni çevreye uyum süreci, ekonomik ve kültürel farklılıklar şeklinde sıralanmaktadır (Sözer, 2019). Bu sorunlar ise göçmenlerin kültürel uyum sorunu yaşamalarının önünü açmaktadır. Farklı ülkelerden, farklı kültürden insanlar, yaşayış biçimleri farklı olan iki grubun, yani göçmen ve ev sahibi konumunda olan kişilerin sosyal ortamda bir uyum içerisinde yaşaması iki taraf içinde yaşamlarını en iyi şekilde devam ettirebilmek için son derece önemlidir. Bu bağlamda sosyal bütünleşme çalışmaları dünyanın her yerinde önemli bir konu olarak çalışılmaktadır.

Birey, öncelikle yaşam hakkından, sağlık, eğitim, çalışma, mülkiyet ve çevre hakkına kadar pek çok hak ve özgürlüklerle donatılmış ve bu hak ve özgürlükleri, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyanname, 1954 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve diğer ulusal ve uluslararası belgelerle yasal olarak tanınmıştır. Bu donanım ile insanın insan olmasından kaynaklanan yaşam hakkı, vücut bütünlüğü gibi sert çekirdek haklarına öncelik verilmektedir. Spor hakkı ise Türk hukukunda ve mukayeseli hukukta tek başına bir hak olarak düzenlenmemekle birlikte, karma nitelikte bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor, üçüncü kuşak hak ya da dayanışma hakkı olarak görülmekte ve günümüzde yeri ve önemi itibarıyla daha çok sosyal hak özelliği olan bir özgürlük çeşidi olarak belirtilmektedir (Kartal, 2020).

Göçmenlerin gittikleri ülkelerde sosyal bütünleşmelerini sağlamasında Dünya’nın genelinde olduğu gibi Türkiye’de de sosyal politika aracı olarak “spor” önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Sporun evrensel dilinin gücü sosyal bütünleşme çalışmalarında son derece etkili olmaktadır. Sporun toplumsal alanda farklı kültürden insanları bir araya getirmesi, spor aracılığıyla ortak alanı paylaşan insanların kaynaşmaları, toplumsal bütünleşme açısından değerli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda spor faaliyetleri, duygu ve davranışlara ek olarak sosyalleşmede önemli bir

yeri olan sabır, kurallara uyma, birlikte hareket etme, güven ve iletişim gibi fiziksel, zihinsel ve sosyal beceri kazandırmaktadır (Yaşar vd., 2018).

Kızıltaş, sporu; bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan sosyal bir etkinlik olarak tanımlamakta ve kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olduğunu belirtmektedir (Ceylan, vd., 2021). Bu kapsamda bakanlık tarafından sunulan spor hizmetleri nitelik itibarıyla başlıklar halinde sınıflandırılmaktadır. Bu başlıklardan biri olan sosyal içerme alanındaki hizmetler; *sporda çocuk koruma ve istismar çalışmaları, sporda kadın hakları, dezavantajlı ve engelli bireylere sunulan uyum çalışmaları, sığınmacıların spor yoluyla topluma entegrasyon çalışmaları* olarak belirtilmektedir (Özbey ve Göküş, 2022).

Tüm bu yaklaşım ve iyileştirme politikaları, spor alanında ülkemizin yetkili spor kurumu olan Gençlik ve Spor Bakanlığı'na dahil olduğu bazı uluslararası anlaşmalarla göçmenlerin sosyal uyumu kapsamında çeşitli yükümlülükler ve misyonlar yüklemektedir.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın genel amacı; göç olgusu kapsamında Türkiye'de yaşayan göçmenlerin sosyal bütünleşmelerinin spor aracılığıyla desteklenmesi politikasında, Türkiye'nin en büyük spor yapılanması olan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yaptığı faaliyetlerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesidir. Çalışma aynı zamanda göçmenlerin sosyal bütünleşme süreçlerinde yaşadıkları toplumsal meselelere değinmektedir. Uğur vd., (2017) göçmenlere yönelik hizmetlerini değerlendirdikleri çalışmalarında etkinlik ve proje odaklı uygulamaların göçmenlerin moral ve motivasyonunu arttırdığına dikkat çekmektedir. Yapılan projelerin ötekileştirilen kişilerin spor aracılığıyla topluma kazandırılması adına önem arz ettiği belirtilmektedir (European Commission, 2011; Taş vd., 2013). Ayrıca bu çalışma, konu hakkında çeşitli projelere zemin hazırlamak gerektiğini ifade etmektedir. Örnek olarak; Ustabası Gündüz ve Çifci'ye (2021) göre ülkemizdeki belediyelerin göçmenlerin her türlü sorun alanına yönelik daha çeşitli projeler tasarlayıp yürütebileceklerini

önermektedir. Böylelikle gelecek için, aynı ülke topraklarını paylaşan bireylerin toplumsal uyumu sağlamada daha fazla planlama ve bütçe ayrılarak daha fazla proje ve çalışma gerektiğinin önemi ortaya çıkacaktır.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine dayalı durum çalışmasıyla desenlenmiş ve veri toplama aracı olarak doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir nitel araştırma yöntemidir (Kıral, 2020).

Dokümanların analizi sırasıyla 5 evre ile değerlendirilirler: Dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme, veriyi kullanma şeklinde. (Forster, 1995; akt. Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışmadaki veriler, bu evreler takip edilerek Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın (GSB), sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve yerel yönetimler ile yapmış oldukları işbirliklerinin yanı sıra kendi kurumsal çalışmaları, GSB'nin resmi internet hesapları üzerinden erişim sağlanarak toplanmıştır. Toplanan veriler yazarlar tarafından oluşturulan sporda sosyal uyum kodları (Spor Faaliyetleri, Farkındalık Artırma Etkinlikleri, Spor Festivalleri, Kolaylaştırıcı Kılavuz Oluşturma, Eğitim ve Personel Eğitimi, Psikososyal Destek Faaliyetleri, Sanatsal, Eğitsel ve Kültürel Faaliyetler, Gönüllülük) doğrultusunda analiz edilmiş ve ortaya çıkan bu kodlar çalışmanın bulgular kısmında belli başlıklar altında sınıflandırılarak detaylı şekilde belirtilmiştir.

Çalışmada yer alan kavramlar, ilgili literatür taraması yapılarak yazarlar tarafından araştırmaya eklenmiştir. Araştırma, ülkemizde bulunan göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşmelerini sağlamalarında Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın 2017-2022 yılları arasında yapmış olduğu (sosyal, sportif, kültürel, vb.) faaliyetler ile sınırlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve

Daha kapsamlı olarak bakıldığında ise göç; coğrafi, kültürel ve toplumsal bir değişime neden olacak şekilde ülke içinde veya ülke dışına, kişinin isteği dahilinde ya da isteği dışında uzun süreli olarak yer değiştirme eylemi olarak tanımlanmaktadır (Taş, 2021). Göçmen, mülteci, sığınmacı ve düzensiz göçmen kavramları genelde benzer nitelikte kullanılmaktadır. Ancak, bu kavramlar birbirinden farklıdır ve Tablo 1’de açıklanmaktadır.

Tablo 1: Göçmen, Mülteci, Sığınmacı, Düzensiz Göçmen Kavramları.

Göçmen	Maddi ya da sosyal durumlarını iyileştirmek, kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak gibi sebeplerle kendi ülkeleri dışında bir ülke veya bölgeye göç eden kişilere göçmen denir. Göçmen, ülkesinden eğitim ve çalışma gibi sosyo-kültürel ya da ekonomik nedenlerle kendi arzusu ile ayrılan kişidir. Göçmenler, vatandaşı oldukları ülkelerin korumasından yararlanmaya devam etmektedirler.
Mülteci	Vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve “ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu” için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişilere mülteci denir.
Sığınmacı	Mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmi olarak tanınmamış kişilere sığınmacı denir. Bu terim genellikle mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da <i>Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği</i> (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılmaktadır. Statüleri resmi olarak tanınmamış olsa da sığınmacılar vatandaşı oldukları ülkelere zorla geri gönderilemezler.
Düzensiz Göçmen	Maddi imkânsızlık ya da suç kaydı olması sebebiyle vatandaşı olduğu ülkeden diğer bir ülkeye yasa dışı yollardan ulaşmaya çalışan, göç ettiği ülkede kalmak için yasal bir hakkı bulunmayan ve o ülkenin yasalarını ihlâl ederek giriş yapan kişilere düzensiz (yasadışı) göçmen denir.

Kaynak: Türk Kızılay, (2017); Yazarlar tarafından uyarlandı.

Bilinen en eski kitlesel hareket olarak adlandırılan “Kavimler Göçü”nden bu yana toplumlar, insanlar sürekli ve çeşitli nedenlerle, bazen ülke içinde bazen de kıtalararası hareketlerle göç eyleminde bulunmaktadır. Tarihsel süreçler incelendiğinde

toplu ya da bireysel meydana gelen göç hareketlerinde farklı durum ve değişkenler söz konusu olmakla birlikte temel olarak göç hareketlerinin nedenlerini ekonomik, siyasal, sosyal ve doğal nedenler gibi başlıklar altında toplamak mümkündür (İnceliler, 2019).

Çeşitli nedenlerle farklı ülkelerde yaşamaya çalışan göçmenler bulunduğu ülkelerde devletlerin politikaları doğrultusunda yaşamlarını devam ettirmektedir. Göçmenlerin yeni vatanları ile bütünleşmelerini koruma altına alan ulusal ve uluslararası çeşitli mevzuatlar düzenlenmektedir. Böylece göçmen bireylerin yaşam, iş, fırsat eşitliği gibi birçok temel konuda sosyal bütünleşmelerini sağlayıcı politikaların geliştirilmesi ve korunmasına dayanak olmaktadır. Tablo 2’de göçmenlerle ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatlar yer almaktadır.

Tablo 2: Göçmenler ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Mevzuatlar

Ulusal Mevzuatlar	Pasaport Kanunu (1950) Harçlar Kanunu (1964) Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu (2003) İskân Kanunu (2006) Türk Vatandaşlık Kanunu (2009) Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013) Uluslararası İşgücü Kanunu (2016)
Uluslararası Mevzuatlar	İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi(1948) Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi(1950) Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme(1951) Göçmen İşçinin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi(1979) Tüm-Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme(2004)

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı, (2022a); Yazarlar tarafından uyarlandı.

Göçmenler ile ilgili yasal mevzuatların dışında birçok ulusal ve uluslararası kuruluşlar hizmet vermektedir. Tablo 3’te ulusal ve uluslararası kuruluşlar ve göçmenlere yönelik çalışmaları olan sivil toplum kuruluşlarından bazıları yer almaktadır.

Ülkemizde göçmenler ile ilgili en temel kurum İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Başkanlığıdır. Aynı

zamanda Türkiye’de göçmenler ile ilgili sivil toplum kuruluşları önemli hizmetler vermektedir. UNICEF (*Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu*), önemli bir kuruluş olarak bu alanda da hizmet vermektedir.

Tablo 3: Göçmenler ile İlgili Ulusal ve Uluslararası Kuruluşlar

Uluslararası Kuruluşlar	Ulusal Kurumlar ve Sivil Toplum Kuruluşları
	Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD)
	Göçmen Hakları ve Sosyal Uyum Derneği (GÖÇDER)
	İnsan Hakları ve Mazlumlar için Dayanışma Derneği (MAZLUMDER)
	Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
	Mülteci Destek Merkezi
	Mülteci Hakları Merkezi
	Mültecilerle Dayanışma Derneği
Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)	
Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	
Uluslararası Af Örgütü	
Uluslararası Göç Örgütü (IOM)	

Kaynak: İstanbul Bilgi Üniversitesi. Göç Çalışmaları Uyg. ve Araş. Mrk, (2022); Yazarlar tarafından uyarlandı.

Birçok ülke ile işbirliği içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir. Carrard, küresel ve bölgesel ölçekte örgütlenen Birleşmiş Milletler (BM), IMF, Dünya Bankası, UNESCO, UNICEF, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Avrupa Birliği gibi pek çok uluslararası kuruluş spor ile bağlarını sıkılaştırmaya ve etkilerini artırmaya daha çok ilgi göstermekte olduklarını belirtmektedir. Giulianotti’de, UNESCO, UNICEF gibi birçok kuruluş spor, kalkınma, barış programlarına dolaylı olarak sponsor olduklarını ve bu programları yürüterek destek vermekte olduklarını ifade etmektedir (Şahanlı Gökdoğan vd., 2022).

Türkiye’nin Göç Politikasına Genel Bakış

Türkiye’de göç yönetimi ve göç politikalarını dönemsel farklılıkları da dikkate alarak dört dönem üzerinden incelenmektedir. Türkiye’nin göç politikaları en genel haliyle Tablo 4’te yer almaktadır.

İçduygu vd., Türkiye’nin kuruluşunun ilk yıllarında ulus-devlet yaratma hedefiyle nüfus hareketliliği yaşandığı belirtilmektedir. Tümtaş ve Ergun’da, Balkan göçünde uyum sorunu yaşanmadığını, göçmenlerin kabul edildiğini ve sorunlarının çözümü

için çalışıldığını eklemektedir. İçduygu vd. ile Şirin Öner, yapmış oldukları çalışmalarla 1980’li yıllarda Ortadoğu’dan, bazı Asya ve Afrika ülkelerinden kaçak göç ve sığınma talebi sonucu Müslüman ve/veya Türk olmayanların uluslararası göçü ile ilk defa yabancı nüfus hareketliliğinin yaşandığını belirtmektedirler. Aynı zamanda beklenmeyen bu göçler sonucunda göç ülkesi olan Türkiye’nin, göçmenlerin büyük bölümüne kayıtsız ve düzensiz göçmen olarak ev sahipliği yapmakta olduğu çalışmalarında belirtilmektedir (Koçan ve Kırloğlu, 2020).

Tablo 4: Türkiye’nin Dönemsel Göç Politikaları

Birinci Dönem	1923-1960 yılları arası erken Cumhuriyet dönemi
İkinci Dönem	1960-2000 yılları arası göç ve transit göç dönemi
Üçüncü Dönem	2000-2010 yılları net göçmenlik
Dördüncü Dönem	2010 yılından günümüze uygulanan göç yönetimi

Kaynak: İnceliler, (2019); Yazarlar tarafından uyarlandı.

İçduygu’dan aktarılan çalışmada, Avrupa dışından gelenlere mülteci statüsü verilmediğini; geri göndermeme ilkesi gereği üçüncü bir ülke bulana kadar Türkiye’de kalmalarına izin verildiğini ancak ikamet, çalışma, sağlık, eğitim gibi alanlara erişimlerinin sorunlu olduğunu ifade etmektedir (Ark Yıldırım ve Özer Yürür, 2019, s. 25).

Ark Yıldırım ve Özer Yürür’ün çalışmasında; Türkiye birçok göçe ve göçmen grubuna ev sahipliği yapmasına rağmen 2000’li yıllara dek kapsamlı bir göç politikası oluşturamamıştır. Örnek olarak, 1994 Yönetmeliği’nde uyumdan söz edilemezken 2006 yılında 2210 sayılı İskân Kanunu’nun ilga edilmesiyle yürürlüğe giren 5543 sayılı İskân Kanunu “Türk soyu ve Türk kültüründen” olanları kapsarken mülteci olmayan kişilerin yapısal ve ekonomik uyumunun hedeflenmediği görülmektedir (Koçan ve Kırloğlu, 2020).

Erdoğan ve Çorabatır’ın da belirttiği gibi Türkiye son olarak 2011’de başlayan ve kitlesel akın halinde yaşanan Suriyelilerin göçünün hedefi olmuş ve yalnızca beş yılda tarihinde hiç olmadığı kadar

mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Kirişçi ve Erdoğan, Türkiye'nin kapsamlı bir göç politikası olmadığı görüşündedir. Buna ek olarak Ark Yıldırım ve Özer Yürür'ün çalışmalarından, geçici olarak görülen Suriyelilere yönelik düzenlemelerden uzun vadede sosyal uyumun hedeflenmediği sonucuna varılmaktadır. Tüm bu bilgiler ışığında, Türkiye'de kalıcı hale gelen ve önemli bir nüfusa sahip Suriyelilere yönelik uyum politikalarının ve uygulamalarının gerçekleştirilmesi hem yerel halk için hem de Suriyeliler açısından vazgeçilmez görünmektedir (Koçan ve Kırloğlu, 2020).

Türkiye'de Sosyal Bütünleşme ve Göçmen İlişkisi

Sosyal bütünleşme, aralarında bulunan sosyal ve kültürel mesafelere rağmen, çatışma ve rekabetleri sosyal hayatı bozmayacak bir seviyede tutarak, toplumu meydana getiren fertlerin, grupların, sınıfların, tabakaların, kurumların özgür bir zeminde ve iradi olarak, iş ve görev olarak birbirlerini tamamlamaları, norm ve değer olarak kaynaşmaları sürecidir (Bayram ve Aydınalp, 2021). Tezcan, sosyal bütünleşmeyi; dar anlamdaki "biz" duygusunun (parti, cemaat, grup vb.) toplum seviyesindeki "biz" duygusuna taşınması şeklinde açıklamaktadır (Türkkahraman ve Tutar, 2009).

Tarihsel süreç içerisinde çokkültürlülük kavramı sığınmacıların uyumlanmasına yönelik paradigma değişiminden dolayı daha az kullanılır olmuş ve bu durumun sebep olduğu boşluğu "entegrasyon" kavramı doldurmuştur. Entegrasyon genellikle sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda ulaşılması hedeflenen başarılı bir süreci ifade eder. Entegrasyon sığınmacıların dezavantajlı durumlarını, onları dezavantajlı duruma düşüren koşulları ve toplum içinde deneyimledikleri eşitsizlikleri dikkate alır (Çetin, 2016, Akt. Aygüler vd., 2020). Geddes'in ifadesi ile entegrasyon aslında göçmenlerin geldikleri toplumun bir parçası olmalarıyla başlayan ve sonunda bütünleşme ve uyum ile tamamlanan bir süreçtir (Aygüler vd., 2020).

Türkiye'de yıldıan yıla göçmenlerin sayısındaki artış beraberinde uyum problemlerini getirmektedir. Bolgün (2020) Türkiye'de yerel toplum ve Suriyeliler

ile yapılan farklı bir çalışmada sosyal uyum ve gruplar arası ilişkiler incelendiğinde gruplar arası gerginliklerde Suriyelilerin görünürlüklerini azaltma ve geri çekilme stratejileri izledikleri bu durumun ileride kin ve nefret duygusunun gelişmesine ortam hazırlayabileceği şeklinde öngörüldüğünü belirtmektedir (Yılgin vd., 2022). Bu problemleri çözmek amacıyla devletin pek çok kurumu politikalar belirlemekte ve uyumu kolaylaştırmaya yönelik hizmetler sunmaktadır. Devletler ve ilgili kurumları açısından göçmen konumundaki çocuk hem insan hakları hem de göç yönetimi meselesi olarak farklı açılardan ele alınmaktadır. Görülmektedir ki göçmen sorunu ve özeld çocuk göçmen sorunu pek çok farklı boyutta ele alınıp tartışılabilir bir konu olmaktadır. Türkiye dünyadaki göçmen eğitiminde yaşanan deneyimlerden farklı olarak, çalkantılı bir süreç sonucunda, kendi politikasını belirleme yolunu seçmektedir (Şimşek ve Kula, 2018).

Göçmenlerin topluma uyum sağlayamamaları, kendi düzenlerine göre yaşamaya devam etmeleri zaman içerisinde toplumsal problemlere zemin hazırlamaktadır. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi'nin Ocak-Ekim 2014 tarihinde gerçekleştirdiği araştırma sonucuna göre Suriyeli mültecileri kamplara yollamak çözüm olmadığı gibi sürdürülebilir olmadığı belirtilmektedir. Bu gerçeği kabullenip (toplumsal entegrasyona) yönelik politikalar üretmeli ve Suriyelilerin Türkiye için gerçek bir olgu olduğunu kabul etmek gerektiği şeklinde bir sonuca varılmaktadır (Baykal Dinç, 2015). Devlet politikaları bu durum karşısında gerekli çalışmaları kendi kurum ve kuruluşları aracılığıyla yapmaya çalışmaktadır.

2014 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda diğer başka konularla beraber özellikle "uyum" önemli bir madde olarak ele alınmış ve Göç İdaresi bünyesinde "Uyum ve İletişim Dairesi" oluşturulmuştur. Bu kanunun 96. Maddesinde uyum konusu şu şekilde ortaya konmuştur:

"Genel Müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin

ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirildikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.” (Güler, 2020).

Genel anlamda göç, insanların bir ülkeden diğerine taşınmasını ve farklı toplumlarla yaşamalarını ifade ederken, spor bu süreçte önemli bir rol oynamaktadır. Göçmenler, yeni ülkelerinde bir yandan kendi kültürlerini ve kimliklerini koruyabilme duygusu ve çabasını yaşarken, diğer yandan spor yoluyla uyum sürecine katılabilir, toplumla etkileşimde bulunabilecekleri eğlenceli ve tarafsız bir dünya yaratabilirler.

Taş vd.'ne (2013), göre spor faaliyetleri, ister resmi isterse rekreasyon amaçlı olsun, doğası gereği katılımcılığı teşvik eder. Bu özelliği ile spor, bireyleri ve toplumları bir araya getiren bir platformdur. Spor, sadece iyi düzeyde hayat standardına sahip kişilerin değil, mülteci kamplarında ya da yoksul semtlerde yaşayan muhtaç ve savunmasız kişilerin de günlük hayatını olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmektedir.

Tüm Dünya ve buna paralel olarak Türkiye'nin göçmenlik ve sosyal bütünleşme çerçevesinde, göçmenlerin yaşadıkları topluma uyum sağlamaları konusunda politikalar oluşturma çabasında olduğu görülmektedir. Bu bağlamda göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamalarında spor alanında hizmet veren kurumların göçmenlere yönelik çalışmaları, etkili bir araç ve katkı veren bir temel oluşturmaktadır.

Dünya'da Sosyal Bütünleşme ve Sporun Rolü

Spor, kültürel engelleri ortadan kaldırma, fiziksel ve zihinsel refahı artırma ve sosyal açıdan daha uyumlu toplumlar için fırsatlar yaratma potansiyeline sahiptir. Ancak sadece spor aktivitelerinin gerçekleştirilmesi, otomatik olarak olumlu sonuçların

elde edilmesi anlamına gelmemektedir. Kapasite alışverişi yapmak ve öğrenmenin olumlu, sürdürülebilir değişime dönüştürülmesini sağlamak için girişimler güvenli olmalı, hem mülteci hem de ev sahibi toplulukları dahil ederek tasarlanmalı ve uygulanmalıdır (The International Platform on Sport and Development, 2023).

Birleşmiş Milletler Spor Görev Gücü:

Spor, birçok kalkınma ve barış sorununun üstesinden gelmek ve Kalkınma Hedefleri'ne ulaşılmasına yardımcı olmak için uygun maliyetli bir araç sunmaktadır. 2001'de Amerika Kitası Kalkınma Bankası (IDB), sporu ekonomik ve sosyal kalkınmayı desteklemek için kullanacağını duyurdu. Kalkınma ve Barış için spor konusunda oluşturulan pozisyon ile BM programlarında sporun kullanılmasına ve spor kurumları arasında ortaklıklar kurulmasına karar verildi. 2002'de, BM programları tarafından sporun kullanımına ilişkin olan BM Kalkınma ve Barış için Spor Kurumlararası Görev Gücü bir araya getirildi. 2003'te, Uluslararası Spor ve Kalkınma Konferansı, spora olan bağlılıkların ve desteğin artması adına "Maggingen Bildirgesi"ni kabul etti. BM, kalkınma ve barış için sporun kullanılmasını teşvik ederek 2005'i "Uluslararası Spor ve Beden Eğitimi Yılı" ilan etti.

The International Platform on Sport and Development (sportanddev) (2008) göre; 2007'de AB "Sporda Beyaz Kitap (White Paper on Sport)" tarafından, sporun artan sosyal ve ekonomik rolü kabul edildi ve 2008'de, kalkınma ve barış için sporun gücünden yararlanmak: Hükümetlere öneriler adlı rapor yayımlandı. Uluslararası Olimpiyat ve Paralimpik Komiteleri, sporun kalkınma için kullanılmasının desteklenmesinde ve dünyanın dezavantajlı bölgelerindeki insanların yaşamlarının iyileştirilmesinde taahhütlerde bulundu. Uluslararası ve yerel insani yardım ve kalkınma kuruluşları, ulusal ve yerel yönetimler, spor bakanlıkları ve federasyonları, Olimpiyat ve Paralimpik Komiteleri, ligler ve kulüpler, okullar ve bireyler, bağışçı kuruluşlar sporun gücünden yararlanmaktadır. Yakın zamana kadar spor, diğer kalkınma hedefleri bağlamında bir lüks olarak değerlendirilmekte ve ana insani yardım ve kalkınma programlarının dışında kalmaktaydı. Ancak artık, sporun diğer önceliklerle

rekabet etmek zorunda olmadığına dair giderek artan bir anlayış var olmaktadır (USAID, 2023).

Dünya ve Türkiye’de göçmen ve spor ilişkisi önemli anlaşmalar, konferanslar vb. ortaklıkları meydana getirmiştir. Örneğin; Avrupa Spor Şartı, Genişletilmiş Kısmi Spor Anlaşması (EPAS), Avrupa Konseyi Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansı gibi spor politikaları alanında önemli yapılanmaları ve aldıkları kararları içeren bu süreçleri incelemek, sporun evrensel boyutunu anlamamıza yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Avrupa Spor Şartı

1976’da Avrupa Herkes İçin Spor Şartı ilkeleri üzerine 1992’de inşa edilen Avrupa Spor Şartı tüm Avrupa için ortak bir ilkeler dizisi sağlamak amacıyla 2001 yılında revize edilmiştir. Ayrıca 1992’de Spor Etiği Kuralları (The Code of Sports Ethic), Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş ve Spor Şartını tamamlayıcı niteliktedir (Council of Europe, Europa Sports Charter, 1992). Bu şart ile dünyadaki gelişmelere paralel olarak Avrupa’da sporun büyüyen etkisinin yanı sıra spor gücünün de varlığının kabul edildiği önemli bir gelişme olarak belirtilmektedir.

Avrupa Birliği politikaları içerisinde sporun daha etkin hale getirilmesi ve ortaya çıkabilecek olumsuzluklara karşı önlem alınması amacıyla 2007 yılında Avrupa Komisyonu tarafından “Sporda Beyaz Kitap (White Paper on Sport)” yayımlanmıştır. Beyaz Kitap, Avrupa’da spor konusunu sosyal, ekonomik ve örgütsel boyut olmak üzere üç alanda ele almıştır. Sosyal boyut; sağlık, dopingle mücadele politikası, eğitim politikası, sosyal bütünleşme, ırkçılık ve şiddetle mücadele gibi unsurları içermektedir. Ekonomik boyut esasen sporun finansmanı ve istatistikleri kapsarken, örgütsel boyut ise yönetim, serbest dolaşım ve milliyet, transferler, oyuncuların ajansları, mali suçlar, medya gibi konularla ilgilenmektedir (Taş vd., 2013).

Oluşturulan Beyaz Kitap’ta yer alan şartların uygulanması ve önlemlerin alınması için her ülkeye yönelik çalışma grupları bulunmaktadır. Avrupa Birliği’nin spor hedeflerine ulaşabilmesi için kabul

edilen oluşumlardan diğeri de Avrupa Konseyi’nin “Spor Üzerine Genişletilmiş Kısmi Spor Anlaşması (EPAS)”dır (Şahanlı Gökdoğan vd., 2022).

Genişletilmiş Kısmi Spor Anlaşması (EPAS)

Genişletilmiş Kısmi Spor Anlaşması (EPAS), üye devletlerin kamu yetkilileri arasında hükümetler arası spor işbirliği için bir platform sağlamak ve ayrıca kamu yetkilileri, spor federasyonları ve STK’lar arasındaki diyalogu teşvik etmektedir. Bu, sporu daha etik, daha kapsayıcı ve daha güvenli hale getirmek amacıyla daha iyi bir yönetim sağlamaya katkıda bulunmaktadır (Council of Europe, 2022).

Öte yandan Avrupa çapında spor etkinliklerini ve programlarını desteklemek amacıyla Avrupa Komisyonu’nun bir spor hareketi bulunmaktadır. Avrupa Birliği Spor Forumu olarak bilinen spor hareketinin görevi, Avrupa için sporun tüm paydaşları ile iletişim kurmak ve katılımcılar arasındaki etkileşimi artırmak olarak belirlenmiştir. Avrupa Spor Forumu, aktif bir yaşam tarzının herkes için ne kadar önemli olduğu konusunda farkındalık yaratmak ve hareketsizliği engellemek için 2015’ten beri Avrupa Spor Haftası’nı düzenlemektedir. Avrupa Spor Haftası kapsamında her yıl milyonlarca insanın katılımıyla “BeActive”, “Sport to talk” vb. etkinlikler/projeler yapılmaktadır (Şahanlı Gökdoğan vd., 2022).

Spor politikaları konusunda Avrupa Birliği’nin, Avrupa’da eğitim, öğretim, gençlik ve sporu destekleme programı olan “Erasmus+” programı da önemli faaliyet alanlarından biridir. Erasmus+, katılımcılara yükseköğretim, mesleki eğitim, yetişkin eğitimi, gençlik ve spor gibi alanlarda hareketlilik ve işbirliği fırsatları sunmaktadır. Bu kapsamda katılımı artırmak ve bütüncül bir Avrupa oluşturmak için “Erasmus+ Spor Bilgi Günü” oluşturulmuştur (Şahanlı Gökdoğan vd., 2022).

Avrupa Birliği tarafından 2021-2027 yılları arasında yürütülecek olan Erasmus+ Programı’nda yer alan hibe destekleri kapsamında, spor alanında yer alan tüm kurum ve kuruluşların, spor konusunda yeni uygulamalar geliştirme, iyi uygulamaların transferi

ve spor etkinlikleri gibi faaliyetler gerçekleştirebilecekleri duyurulmuştur. Bu fonlardan ülkemizin azami derecede faydalanmasının sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda ülkemizde Erasmus+ Spor Desteklerine yönelik başvuruların artırılması ve ülkemizin spor hibelerinden azami derecede istifade edebilmesi için, GSB ve Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (Türkiye Ulusal Ajansı) tarafından 27 Nisan 2021 Salı günü Erasmus+ Spor Bilgilendirme Toplantısı düzenlenmiştir (GSB-UOGM, 2021a). Spor alanında ortaklıklar aşağıdaki öncelikler doğrultusunda desteklenmektedir:

- Herkes için sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmek,
- Sporda bütünlüğü ve değerleri teşvik etmek,
- Sporda ve spor yoluyla eğitimi teşvik etmek,
- Sporda şiddetle mücadele ve ırkçılık, ayrımcılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele.

Erasmus+ Spor alanında “Kâr Amacı Gütmeyen Spor Etkinlikleri” faaliyeti aşağıdaki öncelikler doğrultusunda desteklenmektedir:

- Sporda gönüllülük,
- Spor yoluyla sosyal içermek,
- Cinsiyet eşitliği de dahil olmak üzere sporda ayrımcılığa karşı mücadele,
- Spor ve fiziksel aktiviteye katılımın teşvik edilmesi (TUA, 2022).

Avrupa Konseyi Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansı

28 Ocak 2020 tarihinde Avrupa Konseyi (AK) Genişletilmiş Kısmi Spor Anlaşması'na (EPAS) taraf olmamızdan sonra planlanan ilk AK Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansı'nın 5 Kasım 2020 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilen iki oturumunda sırasıyla Açılış Konuşmaları ve “Spor Politikalarına Avrupa Yaklaşımı-Avrupa Spor Şartının Revize Edilmesi” başlıklı dijital panel yer almaktadır. Açılış Konuşmalarında AK Genel Sekreteri Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 70 inci yılını kutlayarak, sporda manipülasyona, ayrımcılığa, her türlü istismara ve nefret söylemine karşı verilen mücadele bakımından Avrupa Spor

Şartı'nın revizyonunun ve Sporda İnsan Hakları başlıklı kararın rolünün altını çizmektedir. Avrupa Spor Şartı'nın revizyon çalışmaları çerçevesinde; spora erişim hakkı, sporda ön plana çıkarılması gereken değerler, pandemi sonrası süreçte spor alanındaki aktörlerin sorumlulukları konusunda müzakerelerde bulunulduğu belirtilmektedir. Ayrıca sporun bir insan hakkı olması her türlü ayrımcılığa karşı birlikteliği temsil etmesi göz önüne alındığında önemli bir konferans olarak adlandırılmaktadır (GSB-UOGM, 2020). AB içerisinde yer alan Avrupa Komisyonunda oluşturulan çalışma grupları üye ve komşu ülkelerle paydaşlık da kurarak, spor aracılığıyla bazı spor ve sosyal politikaların inşa edilmesi görevini gerçekleştirmektedir. Aralarında Türkiye'nin de olduğu Avrupa Konseyi (AK) 17. Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansı (25-27 Ekim 2022) "Göçmen ve mültecilerin spor yoluyla entegrasyonu" temalı etkinlik olmak üzere günümüze değin birçok ulusal ve uluslararası spor kurul, yasa ve sözleşmelerinde yer almıştır (GSB, 2022a).

AK Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansında gündeme gelen Avrupa Spor Şartının revizyonu doğrultusunda 2021 yılında tekrar güncellenen Avrupa Spor Şartı, sportif katılımı arttırmak, sporu herkes için erişilebilir kılmak, sportif dürüstlüğü yaygınlaştırmak, bütün Avrupa ölçeğinde sportif yapılanmanın genel çerçevesini belirlemek, spor organizasyonlarının kalite standartlarını yükseltmek ve ulusal düzeyde spor mevzuatlarının iyileştirilmesini sağlamak gayelerinin rehberlik ettiği revizyon çalışmaları neticesinde 05.01.2021'de güncellenerek kabul edilmiştir (GSB-UOGM, 2021b). Türkiye'yi temsil eden resmi yapı olan Gençlik ve Spor Bakanlığı, Avrupa Spor Şartı'nın kabulünü yenileyerek sporun bir sosyal politika aracı olarak güçlenmesine de imza atmıştır.

Sporun toplumsal boyutlu kazanımlar için önemli bir payı vardır. Dünya çapında kuruluşlar sporu, sağlıklı yaşam tarzını koruma ve teşvik etmek, eşitsizlikleri gidermek, daha uyumlu, hoşgörülü toplumlar oluşturmak için katılım aracı olarak kullanılmaktadırlar. Barışı ve kalkınmayı teşvik etmek

için sporun bir amaç olarak kullanılmasında Olimpiyatlar en önemli tarihi örnektir.

Bousfield ve Montsion, Uluslararası kuruluşların politika ve norm oluşturma konusunda, sporun farklı aktörlerine yaygın etkileri bakımından BM ile Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ilişkisini örnek vermektedir. Nitekim 2009 yılından bu yana BM içinde daimî gözlemci statüsü bulunan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) BM sistemi içerisinde geniş çapta kabul gören toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürdürülebilir kalkınma gibi hedeflerin aynı zamanda IOC tarafından da benimsenmesini sağlamaktadır (Şahanlı Gökdoğan vd., 2022).

IOC'nin dünya sporunda önemli bir konumunun olduğu bilinmektedir. IOC Başkanı Thomas Bach'ın Ekim 2015'te Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulunda Mülteci Olimpiyat Takımı'nın kurulduğunu açıklaması ardından bunu izleyen süreçte Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin (IOC) Yürütme Kurulu (EB) Rio 2016 Olimpiyat Oyunları için Mülteci Olimpiyat Sporcularından oluşan bir takım oluşturmuştur (02.03.2016). Bu takım Rio Olimpiyat Oyunlarında ilk kez yer almıştır (IOC-RİO 2016). Bu gelişme Dünya'da göç hareketi ve göçmenlerin spor ile ilişkisinin uluslararası çapta örneği olarak görülmektedir.

Olimpiyat Oyunları'nda Mülteci Olimpiyat Takımı

Yürütme Kurulu (EB) ayrıca Refugee Olympic Athletes Team (ROA) (Mülteci Olimpik Sporcular Takımı) çevreleyen operasyonel yönleri de onayladığını belirtmektedir. Bu operasyonel yönler Tablo 5'te yer almaktadır.

Rio'dan sonra oluşturulan özel bir program olan "Mülteci Sporcular için Olimpiyat Bursları" aracılığıyla Olimpik Dayanışma, 13 ülkeden gelecek vaat eden 56 mülteci sporcuyla desteklemiştir. IOC Ekim 2018'deki oturumunda Tokyo 2020 için Mülteci Olimpiyat Takımı olacağını kararlaştırmıştır. IOC Mülteci Olimpiyat Takımı, 12 spor dalında yarışan 29 sporcuyla Tokyo 2020 Olimpiyat

Oyunlarına katılmıştır. Yüzücü Yusra Mardini ve maraton koşucusu Tachlowini Gabriyesos Tokyo 2020 Olimpiyat Oyunları Açılış Töreni'nde IOC Mülteci Olimpiyat Takımı adına Olimpiyat bayrağını taşımıştır. Bu gelişmelerin ardından Olimpiyat Sığınağı Vakfı (ORF) ve IOC Mülteci Olimpiyat Takımı, Asturias Prensesi Vakfı'ndan 2022 Asturias Prensesi Spor Ödülü'nü almıştır (28.10.2022). Rio ve Tokyo Olimpiyat Oyunlarından sonra IOC Mülteci Olimpiyat Takımının, Paris 2024 Olimpiyat Oyunları'nda ve Dakar 2026 Gençlik Olimpiyat Oyunları'nda yer alacağı ve Olimpik Dayanışma tarafından finanse edileceği aynı zamanda Olimpik Sığınma Vakfı'nın çalışmaları aracılığıyla yerinden edilmiş gençlerin spora erişimlerinin yılın 365 günü artırılacağı belirtilmektedir (IOC, 2022).

Tablo 5: Refugee Olympic Athletes Team'i (ROA) Çevreleyen Operasyonel Yönler

Takımın adı Mülteci Olimpik Sporcular Takımı olacaktır.
ROA Takımı, diğer tüm takımlar gibi Olimpiyat Köyü'nde kendi karşılama törenini yapacaktır.
Ekip, diğer tüm ekipler gibi barındırılacaktır.
IOC tarafından sporcuların gerekli tüm teknik ihtiyaçlarını karşılamak için bir takım ekibi atanacaktır: Misyon Şefi, antrenörler ve teknik görevliler (resmi kotalara göre)
Takım formaları IOC tarafından sağlanacaktır.
Takımın tüm resmi temsillerinde (olası madalya törenleri dahil), Olimpiyat bayrağı çekilecek ve Olimpiyat Marşı çalınacaktır.
Takım, açılış töreninde ev sahibi Brezilya'nın önünde Olimpiyat bayrağının arkasında yürüyecektir.
Yeterli bir sigorta poliçesi sözleşmesi yapılacaktır.
Dünya Doping Mücadele Ajansı (WADA) aracılığıyla uygun bir doping kontrol süreci başlatılacaktır.
Olimpik dayanışma, takımın seyahat ve diğer katılım masraflarını karşılayacak ve Olimpiyat Oyunları sonrasında da takımın sporcularına destek olmaya devam edecektir.
Kaynak: IOC-RİO, (2016); Yazarlar tarafından uyarlandı.

Başka bir örnek olarak, Greenhill (2020) çalışmasında 4 Haziran 2018'de Uluslararası Göç Örgütü (IOM), "Mülteciler Dünya Kupası Öncesinde İngiltere'yi Destekledikçe Hayaller Gerçekleşiyor" (Dreams Come True as Refugees Cheer on England Ahead of World Cup) başlıklı bir basın bülteni yayınladığını belirtmektedir. Uluslararası Göç Örgütü, İngiltere Futbol Federasyonu ile işbirliği yaparak, İngiltere ve Nijerya arasındaki dostluk

maçını izlemek için Londra'daki Wembley Stadyumu'na bir grup Suriyeli mülteciyi getirmiştir. Pek çok ülkede mültecilerin yeniden yerleştirilmesine yönelik düşmanlığın arttığı bir dönemde, bu program, Uluslararası Göç Örgütü'nün mültecilerin ev sahibi topluma hızlı ve kolay bir şekilde uyum sağlayabileceklerini daha geniş bir kitleye göstermeyi amaçlaması bakımından önemli olduğu söylenmektedir (Şahanlı Gökduman vd., 2022).

Bu gelişmeler bizlere Dünya'da göçmen ve spor ilişkisinde IOC öncülüğünde mülteci göçmenlerin spora katılması adına atılmış önemli adımları göstermektedir. IOC gibi Dünya'da spor alanında önemli kuruluşların öncülüğünde sporun evrensel dili kullanılarak göçmenlerin spor aracılığıyla topluma kazandırılmaya çalışıldığı görülmektedir. IOC çatısı altında yer alan Ulusal Olimpiyat Komiteleri de ülkelerin kendi spor kurum ve kuruluşları da toplumsal uyum sürecine destek olmaya çalışmaktadır. Bu bağlamda dünyanın genelinde olduğu gibi Türkiye'de de göçmen ve spor ilişkisi adına önemli gelişmeler olmaktadır.

Türkiye'de Göçmen ve Spor İlişkisi

Spor ve göç karşılıklı olarak birbirlerini destekleyen iki önemli toplumsal olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor ve göç alanında meydana gelen gelişmeler farklı sonuçlara yol açmaktadır. Göç hareketleri yaşam standardı, coğrafi koşulları, eğitim, sağlık vb. durumların iyi olduğu yerleşim yerlerine doğru gerçekleşmekteyken bir müddet sonra göçe maruz kalan bölgedeki toplumda çeşitli sorunlar meydana gelmektedir. Sportif faaliyetlere katılımın artmasıyla beraber sosyo-kültürel kalkınmayı geliştireceğinden göç ile neden olan sosyal uyum, çok kültürlülük algısı, kaygı, davranış ve tutumlar vb. gibi gerekçeler kendiliğinden ortadan kalkacak ya da en aza indirgenmesi sağlanacaktır. Bu anlamda spor, göçün olumsuz etkilerini yok edecek potansiyele sahiptir (Çankaya ve Tozlu, 2021).

Toplumsal dayanışmanın sağlanmasında spor gibi bireyleri yakınlaştırıcı, birbirine kaynaştıran merkezlerin önemli rolleri olduğu söylenmektedir. Erkal'a (1992) göre spor bireye enerji, sabır, kurallara

uyuma davranışı, birlikte hareket etme yeteneği, güven, etkili iletişim gibi birçok fiziksel, zihinsel ve sosyal beceri kazandırır. Spor sayesinde insanların aynı amaçlara yönelmeye, birlikte hareket etme duygusunu yaşamaya başladıkları belirtilmektedir (Yaşar vd., 2018).

Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Konseyi (Council of Europe) tarafından geliştirilen uluslararası politika belgelerinde beden eğitimi ve spora katılım temel insan hakkı olarak tanınmıştır. Uluslararası belgelerin, beden eğitimi ve spora katılım hakkını tanımlarken tartışmasız kabullendikleri bir nitelik, bu hakların evrensel olduğu ve bütün bireyler için aynı şekilde geçerli olduğudur. Bu hakkın yaşama geçirilmesinin en önemli yolu, bu kuruluşlara üye devletlerin taahhütte buldukları görev ve sorumlulukları yerine getirmeleridir (Müftüler ve Koca Arıtan, 2020).

Uluslararası belgelerle de belirtildiğine göre spora katılım bir hak olarak desteklenmektedir. Ülkeler de bu uluslararası belgeler doğrultusunda kendi politikalarını belirlemektedir. Bu bağlamda ülkemizde Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın toplumsal uyum sağlamak amacıyla göçmenlere yönelik gerçekleştirdiği faaliyetler Türkiye'de göçmen ve spor ilişkisi başlığı altında değerlendirilmektedir.

Spor Aracılığıyla Sosyal Bütünleşmede Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)

GSB'nin, 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu ve 2018-22 GSB Strateji Planında da yer aldığı üzere, gençlik başta olmak üzere tüm vatandaşlarına spor alanında fiziksel ve sosyal gelişimi destekleyici politikalar üreterek, koordinasyon ve işbirliği sağlamak, ulusal-uluslararası spor organizasyonlarına katılım-düzenleme gibi önemli görevleri bulunmaktadır (*Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu*, 1986). Çimen vd., Gençlik ve Spor Bakanlığı'nı; bireysel ve toplumsal olarak sağlıklı, disiplinli ve mücadeleci bir hayat tarzının tesis edilmesinden, olimpiik, paralimpiik ve diğer spor dallarını performans ya da rekreatif olarak tüm vatandaşlara bir kamu hizmeti

olarak sunulmasından sorumlu olan kamu kurumu olarak tanımlanmaktadır (Özbey ve Göküş, 2022).

GSB 2018-2022 ve 2019-2023 Stratejik Planı

“Kamu İdarelerinde Stratejik Planlamaya İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümleri ve Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan “Kamu İdareleri İçin Stratejik Planlama Kılavuzu” esas alınarak hazırlanan “Gençlik ve Spor Bakanlığı 2018-2022 Dönemi Stratejik Plan Hazırlık Programı” Şubat 2017 tarihinde yayımlanmıştır. Aynı zamanda, gençlik ve spor alanında ortak bir anlayış, vizyon, politika ve hedeflere ulaşma, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve diğer paydaşların hizmet ve faaliyetlerinde koordinasyon ve iş birliği sağlamak amacıyla hazırlanan Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi temel alınarak GSB'nin kurulduğu günden bu yana gençliğe ilişkin olarak faaliyet ve projeleri yürütmekte olduğu belirtilmektedir (*GSB 2018-2022 Strateji Planı*, 2017; *GSB 2019-2023 Strateji Planı*, 2019).

Stratejik Planlamanın amacı; bir kurumun mevcut durumu ile gelecekte ortaya çıkması muhtemel gidişatını inceleme, hedeflerini belirleme, bu hedeflere ulaşmak için strateji geliştirme ve uygulama sonuçlarının ölçülmesidir (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2021). GSB 2018-2022 ve 2019-23 Dönemi Stratejik Plan (GSB 2019-23 Stratejik Planı: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçiş, Bakanlığın teşkilat yapısındaki değişiklik ve Cumhurbaşkanlığı 100 Günlük İcraat Programı ve Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı hükümleri gereğince 2019-2023 dönemi için GSB Stratejik Planının yenilenmesi nedeni ile) içeriğinde durum analizi yapılarak, Bakanlığın faaliyet alanları doğrultusunda gençlik hizmetleri, spor, proje yönetimi gibi alanlar üzerinden hedeflediği kitlelerle ilgili proje ve faaliyetler yapmak gibi birçok görev ve sorumluluğu kapsayan içsel ve dışsal analizler yapılmıştır. Örneğin PESTLE analizinde politik, sosyo-kültürel, çevresel faaliyetlerin analizinde dezavantajlı gençlerin hareketliliğine yönelik projelerin öncelikli destekleneceğinden söz edilmiştir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje Yönetmeliği ve Amacı

“Gençlik ve Spor Bakanlığınca, gençlerin ve gençlik gruplarının ihtiyaçlarını dikkate alarak, gençlerin kişisel ve sosyal gelişiminin desteklenmesi, potansiyellerini gerçekleştirebilmelerine imkân sağlanması, karar alma ve uygulama süreçleri ile sosyal hayatın her alanına etkin katılımının artırılması, gençlik ve spor hizmetlerine erişimlerinin kolaylaştırılması ve yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesine yönelik proje destek programlarının oluşturulması ve yürütülmesine, gerçek ve tüzel kişiler, gençlik grupları veya gençlik toplulukları ile ortak projeler yapılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir” (Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje Yönetmeliği, 2012).

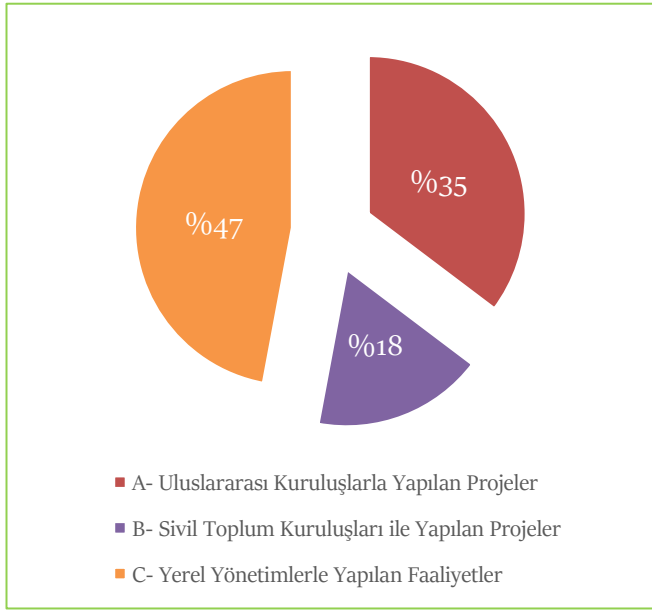
Gençlik ve Spor Bakanlığı, taraf olduğu sportif anlaşmalar, şartlar vb. ile aynı zamanda uluslararası spor alanında kabul görmüş olan birçok (fırsat eşitliği, sporda cinsiyet eşitliği, sosyal bütünleşme vb.) sosyal politikayı içeren konuları ve benzeri sözleşmeleri de desteklemiş olmaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın göçmenler için yapmakta olduğu faaliyetlerin değerlendirilmesi, sporun bir insan hakkı olarak ülkemizde uygulanması ve anayasal olarak korunan, desteklenen (*Anayasa*, 1982; Madde 59) özelliğini icra edici olmasında, kurumun yüklendiği temel misyonlardan biri olarak da önem kazanmaktadır. Bu nedenle ülkemizde sporun en üst kurumu olarak görev yapan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamalarında yapmış olduğu faaliyetler önem arz etmektedir. Bu doğrultuda Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın faaliyetleri üç başlıkta toplanabilir. Bunlar:

- Uluslararası Kuruluşlarla Yapılan Projeler
- Sivil Toplum Kuruluşları ile Yapılan Projeler
- Yerel Yönetimlerle Yapılan Faaliyetler

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamalarında yaptığı çalışmalar yazarlar tarafından 3 grupta kategorize edilmiştir. GSB'nin 2017-2022 yılları arasında kendi bünyesinde ve işbirliği ile yapmış olduğu sosyal

bütünleşme çalışmaları yoğunluklarına göre Şekil 1'de gösterilmektedir.

Şekil 1: Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyet Kategorileri

Bu bilgiler ışığında çalışmada, göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamasında sporda kamu kurumu olarak hizmet veren Gençlik ve Spor Bakanlığı faaliyetleri değerlendirilmektedir.

Bulgular

A- Uluslararası Kuruluşlarla Yapılan Projeler

Uluslararası kuruluşlarla 2017-2022 yılları arasında 6 temel faaliyet yapıldığı belirlenmiştir. GSB'nin uluslararası kuruluşlarla yapmış olduğu projeler içerikleriyle birlikte sırasıyla aşağıda yer almaktadır.

1. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile UNICEF'ten Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesi

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile UNICEF Türkiye Temsilciliği arasında Suriyeli gençleri de kapsayan Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı konusunda iki yıllık bir çalışma planı imzalanmıştır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda gerçekleşen imza törenine, Gençlik ve Spor Bakanı Dr. Osman Aşkın Bak, Bakanlık Müsteşarı Faruk Özçelik ve UNICEF Türkiye Temsilcisi Philippe Duamelle katılmıştır. Proje içeriği Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6: Gençlik ve Spor Bakanlığı ile UNICEF'ten Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesi

Proje Hedefleri	Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı Gençlik Merkezleri aracılığıyla 25 ilde yaşayan Suriyeli ve Türk gençlerle sosyal uyum faaliyetleri, sanatsal, eğitsel ve kültürel faaliyetler yürütülmektedir. Proje kapsamında ayrıca, dil eğitimine ihtiyaç duyan Suriyeli gençlere Türkçe eğitimleri verilecektir. Proje kapsamında, gençlik merkezlerine araç ve personel desteği sağlanarak, gençlik merkezlerinin altyapısı da güçlendirilmesi hedeflenmektedir.
Çocuk Koruma Programı	Psikososyal destek hizmeti; Bakanlık (GSB) ile UNICEF işbirliği ile yürütülen Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesine 2018 yılı itibariyle çocuk koruma programı kapsamında dahil edilmiştir. Program 15 Ekim 2018 tarihi itibariyle sosyal uyum projesinin yürütüldüğü illerde aktif olarak uygulanmaya başlamıştır. Psikososyal Destek Hizmeti kapsamında mevcut 22 psikolog görev yapmıştır. Psikososyal Denetim Hizmetleri kapsamında yürütülen faaliyetler şöyledir: 1. Vaka tespiti, koruma ihtiyacının belirlenmesi, ihtiyaç duyulan kurum ve kuruluşlara yönlendirme 2. Bireysel görüşme ve danışma hizmeti 3. Grup rehberliği ve yapılandırılmış grup çalışmaları 4. Seminer çalışmaları 5. Aile görüşmeleri ve ziyaretler

Kaynak: İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, (2017). Yazarlar tarafından uyarlandı.

2. Mülteci ve Türk Gençlerinin Sosyal Uyumunun ve Katılımın Sporla Güçlendirilmesi

Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) yetkilileri arasında çeşitli tarihlerde düzenlenen toplantılar ve görüşmeler neticesinde mülteci ve Türk gençlere yönelik olarak spor yoluyla sosyal uyum projelerinin planlanabileceği görüşülmüştür. Proje içeriği Tablo 7'de yer almaktadır.

3. Türkiye Almanya Bilgi Değişimi Projesi [Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ)]

Göç yönetimi ve mülteci gençlerin sosyal uyumu konularında tecrübelerden karşılıklı olarak istifade etmek ve iyi uygulamaları yerinde görmek amacıyla Türkiye-Almanya Bilgi Değişimi Projesi ortaya çıkmıştır. Proje kapsamında; çalışma ziyaretleri, konferanslar planlanmıştır. Proje kapsamında Almanya'ya gerçekleştirilen çalışma ziyaretleri:

- Göç Yönetimi ve Spor Yoluyla Entegrasyon (Hedef Proje Tarihi, Ekim 2018)
- Gönüllülük (Hedef Poje Tarihi, Şubat 2019), (GSB-UOGM, 2017).

Tablo 7: Mülteci ve Türk Gençlerinin Sosyal Uyumunun ve Katılımın Sporla Güçlendirilmesi

Paydaşlar	GSB tarafından hazırlanan proje teklifi üzerinden UNHCR yetkilileri ile yapılan görüşmeler sonucunda, proje geliştirilerek Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) uhdesinde kurulan Olimpik Mülteci Vakfı (ORF) yetkilileri ile proje anlaşması imzalanmıştır.
Proje Süresi	24 ay
Proje Hedefi	43.940 kişiye doğrudan, 72.960 kişiye dolaylı olarak ulaşılması hedeflenmektedir.
Sonuç	Proje ile gençler spor yapmaya teşvik edilecek, yetenekli sporcular keşfedilecek, spor festivali düzenlenecektir. Ayrıca çocukların ve gençlerin spor kültürü kazanmasına ve olimpiik değerlerle bütünleşmesine yönelik eğitimler verilecektir. Ankara, Bursa, Samsun, Şanlıurfa ve Mersin Spor merkezlerimizde ve Gençlik Merkezlerimizde 6 branşta spor eğitimi verilecektir. Ayrıca, proje antrenör istihdamı ve antrenör eğitimleri ile iş gücüne katkı da sağlayacaktır.

Kaynak: GSB-UOGM, (2019a). Yazarlar tarafından uyarlandı.

3.1. Göç ve Kültürlerarası İşbirliği Konulu Uzman Değişim Programı Faaliyeti

“Türk-Alman Karma Uzmanlar Komisyonu (KEUK)” tarafından alınan karar uyarınca, “Göç ve Kültürlerarası İşbirliği” konulu uzman değişimi programı, Temmuz 2022 de Nürnberg’de gerçekleştirilmiş ve ardından Türkiye’de Mardin ilinde 4-8 Ekim 2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Faaliyet sonucu Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Göç ve Kültürlerarası İşbirliği Konulu Uzman Değişim Programı Faaliyet Sonucu

Sonuç	Gerçekleştirilen uzman değişimi; göç, ayrımcılık, çeşitlilik, kültürlerarası işbirliği ve sosyal uyumu teşvik eden projelerin geliştirilmesi ve her iki ülke deneyimlerinin paylaşılması amacıyla yönelik olarak düzenlenmiştir. Programda Türk ve Alman uzmanlar Mardin Gençlik Merkezi ziyaretinin yanı sıra kamu kurumları, üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarını yerinde görme fırsatı bulmuştur.
--------------	---

Kaynak: GSB-UOGM, (2022d). Yazarlar tarafından uyarlandı.

4. NEXUS-Kariyer Rehberliği ve Sosyal Uyum Projesi

Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) ile Bakanlık işbirliğinde yürütülen NEXUS-Kariyer Rehberliği ve Sosyal Uyum Projesi 2020 yılından itibaren Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü ve Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü koordinesinde Ankara, Bursa, Kahramanmaraş ve Gaziantep illerinde uygulamaya konulmuştur. Proje içeriği Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9: NEXUS-Kariyer Rehberliği ve Sosyal Uyum Projesi

Proje Süresi	2020-2022 Aralık
Sonuç	Söz konusu projenin 2022 Aralık ayında tamamlanacak olması sebebi ile proje kapsamındaki eğitimlerden faydalanan gençlik liderleri ve gönüllülerin deneyimlerini paylaşması ve projenin değerlendirilmesi amacıyla Bursa’da kapanış etkinliği ve toplantısı organize edilmiştir. Ayrıca projenin uygulandığı gençlik merkezlerinden birisi olan Osmangazi Gençlik Merkezi de bu kapsamda ziyaret edilmiştir. Gençlik merkezindeki faaliyetleri ve proje kapsamında yapılanları yerinde inceleyen yetkililer iki kurum arasındaki işbirliğinin farklı alanlarda da devam etmesine yönelik olarak olası işbirliği alanları da değerlendirilmiştir.

Kaynak:GSB-UOGM, (2022c). Yazarlar tarafından uyarlandı.

5. Türkiye’de Ev Sahibi Topluluklara ve Suriyeli Mültecilere Yönelik Psikososyal Destek Projesi (MHPSS-Mental Health and Psychosocial Support)

Gençlik ve Spor Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Alman Uluslararası İşbirliği Kurumunun (GIZ) iş birliğiyle Türk gençler ile geçici koruma altındaki Suriyeli gençler arasında sosyal uyumun sağlanması ve psikososyal destek faaliyetleri yürütülmek amacıyla planlanan projenin hazırlıkları devam etmektedir (GSB-UOGM, 2021).

Türkiye’de ev sahibi topluluklara ve Suriyeli mültecilere yönelik psikososyal desteğin (MHPSS) güçlendirilmesini amaçlayan *Türkiye’de Ev Sahibi Topluluklara ve Suriyeli Mültecilere Yönelik Psikososyal Destek Projesi* (MHPSS) kapsamında

Bakanlık (GSB) ile *Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu* (GIZ) arasında 8 Kasım 2022 tarihinde protokol imzalanmıştır. Proje ile İstanbul ve Şanlıurfa'da ihtiyaca yönelik ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetlerinin niteliğinin yükseltilmesi ve kurum ve uzmanların kapasitelerinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir (*Sağlık Bakanlığı, 2022*).

6. Ergen Katılımı ve Sosyal Uyum

UNICEF, Türkiye'de Suriyeli ve Türk ergen ve gençlerin sosyal hayata katılım fırsatlarının artırılmasını desteklemektedir. UNICEF Türkiye ve ortakları, ergenlerin, özellikle de güç koşullarda yaşayan ergenlerin temel bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirmek, duygusal açıdan sağlıklı olmak ve kendilerini ilgilendiren alanlara aktif bir şekilde katılmak için gereken desteği aldıklarında; akranlarıyla, aileleriyle ve içinde yaşadıkları toplumla sağlıklı iletişim kuracaklarını düşünmektedir. Güvenli ve erişilebilir kanallara, önceliklerine ve görüşlerine duyarlı kurumlara ve çevrelere sahip olduklarında sürdürülebilir sosyal bağlar kurma ihtimallerinin, şanslarının arttığını ve Türkiye'nin istikrarına, refahına katkı sağlayabileceklerini düşünmektedir. Ayrıca UNICEF, ev sahibi toplumlarda gençler için sağlam ve kapsamlı bir ağ oluşturmak amacıyla, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSHB), Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) Bölge İdaresi, uluslararası ve ulusal STK ile birlikte çalışmaktadır.

Sosyal uyum girişimlerinin kapsamını arttırmak için yapılan bu yatırım, UNICEF'in yardıma ihtiyacı olan gençlere daha kapsamlı bir destek vermesini sağlamaktadır (UNICEF, 2019). Uluslararası kuruluşlarla yapılan projeler değerlendirilmiştir (Tablo 10).

Uluslararası kuruluşlarla yapılan projeler yazarlar tarafından oluşturulan sosyal uyum kodları açısından değerlendirilmiş ve Tablo 10'da gösterilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda yapılan faaliyetlerde sosyal uyumu destekleyen kodların projelerin hepsinde farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Tablo 10: Uluslararası Kuruluşlarla Yapılan Projelerin Değerlendirilmesi

Uluslararası Kuruluşlarla Yapılan Projeler	Sporda Sosyal Uyum Kodları							
	Spor Faaliyetleri	Farkındalık Artırma Etkinlikleri	Spor Festivalleri	Kolaylaştırıcı Kılavuz Oluşturma	Eğitmen ve Personel Eğitimi	Psikososyal Destek Faaliyetleri	Sanatsal, Eğitsel ve Kültürel Faaliyetler	Gönüllülük
Gençlik ve Spor Bakanlığı ile UNICEF'ten Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesi	✓	✓	X	X	✓	X	✓	X
Mülteci ve Türk Gençlerinin Sosyal Uyumunun ve Katılımının Sporla Güçlendirilmesi	✓	✓	✓	X	✓	X	X	X
Türkiye Almanya Bilgi Değişimi Projesi	✓	✓	✓	✓	✓	X	X	±
NEXUS-Kariyer Rehberliği ve Sosyal Uyum Projesi	X	✓	X	X	X	X	X	X
Türkiye'de Ev Sahibi Topluluklara ve Suriyeli Mültecilere Yönelik Psikososyal Destek Projesi (MHPSS)	X	✓	X	X	X	✓	X	X
Ergen Katılımı ve Sosyal Uyum Projesi	✓	✓	X	X	X	✓	X	X

X: Yok, ✓: Var, ±: Tam bir gönüllülüğü ifade etmiyor

B - Sivil Toplum Kuruluşları ile Yapılan Projeler

Sınır illerinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı birimler ile bazı Sivil Toplum Kuruluşları (STK) yabancıların eğitim seviyeleri ve denkliklerinin tespiti için ortak çalışmalarda bulunmaktadır (Taş ve Özcan, 2018). Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, diğer kurumlar gibi sosyal bütünleşme kapsamında üzerine düşen görevi yerine getirmek adına Sivil toplum kuruluşları ile 2018-2022 yılları arasında 3 tane temel faaliyet yaptığı görülmektedir.

1. Türk- Mülteci Çocukların Sosyal Uyumlarını Güçlendirme, Sportif Faaliyetlere Teşvik Projesi

Gençlik Projeleri Destek Programı kapsamında (2018/2) Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenmektedir. Proje içeriği Tablo 11’de yer almaktadır.

Tablo 11: Türk-Mülteci Çocukların Sosyal Uyumlarını Güçlendirme, Sportif Faaliyetlere Teşvik Projesi

Fon	
Kuruluşu	Gençlik ve Spor Bakanlığı (GPDP 2018/2)
Süresi	6 Ay (1 Ocak – 31 Haziran 2019)
Proje Amacı	Projenin genel amacı 14-18 yaş arasındaki Keçiören bölgesinde yaşayan dezavantajlı gençler başta olmak üzere, Türk ve Göçmen gençlerin sosyal uyumlarını güçlendirme, gençleri sportif faaliyetlere yönlendirme ve potansiyellerini gerçekleştirmelerine olanak sağlamaktır.
Proje Hedefi	Gençlerin sorumluluk duygularının gelişmesi Bedensel, zihinsel ve psiko-sosyal gelişimlerinin desteklenmesi Kendilerini rahatça ifade edebilmeleri Enerjilerini doğru değerlendirebilmeleri Sağlıklı ve sportif bir hayat yaşamaları Zararlı alışkanlıklardan korunmaları Takım olma, dayanışma alanında farkındalıklarının artırılması Birlikte yaşama kültürünün geliştirilerek sosyal uyumun güçlendirilmesi hedeflenmektedir.
Katılımcılar	Onar haftalık iki grup halinde gerçekleştirilecek etkinliklere her grupta 48 olmak üzere toplamda cinsiyet ve uyruğu bağlamında eşit dağılım gösteren 14-18 yaş grubu 96 genç katılım sağlamaktadır.
Sonuçlar	Keçiören bölgesinde ikamet eden gençlerin sosyal uyumlarının güçlendirmek, Gençlerin yaşam standartlarını iyileştirmek ve toplumsal ilişkilerini güçlendirmek, Gençlerin sağlıklı yaşam ve spor bilincini geliştirmektir.

Kaynak: GÖÇDER, (2018). Yazarlar tarafından uyarlandı.

2. Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Spor ile Sosyal Uyum Güçlendirme Projesi

Olimpik İltica Vakfı (ORF) tarafından finanse edilen “Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Spor ile Sosyal Uyum Güçlendirme Projesi” T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü (UNHCR) ve

Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) ortaklığında yürütülmüştür. 05.08.2019 tarihinde (ORF) ile imzalanan protokol ile Ankara, Bursa, Mersin, Samsun ve Şanlıurfa illerinde uygulanmaya başlanmıştır. Proje içeriği Tablo 12’de yer almaktadır.

Tablo 12: Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Spor ile Sosyal Uyum Güçlendirme Projesi

Proje Destekleyicisi	ORF (Olympic Refuge Foundation)
Proje Partnerleri	1- GSB (Gençlik ve Spor Bakanlığı) - Ana başvuru; 2- UNHCR; 3- TMOK(Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi); 4- SGDD-ASAM (Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği); 5- BMMYK(Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)
Proje Süresi	24 ay (Ağustos 2019-Ağustos 2021).
Projenin Amacı	Ülkemizde yaşayan geçici ve uluslararası koruma altındaki bireyler ve ev sahibi toplum arasında sosyal uyumun güçlendirilmesi, spor aktiviteleri aracılığıyla geçici ve uluslararası koruma altındaki bireylere erişim sağlanması, risk altındaki bireylerin tespit edilip koruma desteği veren ilgili kurumlara yönlendirme yapılmasıdır.
Proje Faaliyetleri	8-18 yaş aralığındaki çocuklara yönelik çeşitli spor dallarında spor kursları Spor faaliyetlerine katılacak çocukların ailelerine ve sosyal çevrelerine yönelik beslenme, hijyen, kişisel gelişim, çocuk hakları, çocuk gelişimi gibi konularda farkındalık artırma etkinlikleri, Spor festivalleri Gönüllü liderler kampları Çocukların ve gençlerin spor kültürü kazanmasına ve olimpiik değerlerle bütünleşmesine yönelik eğitimlerdir.
Proje Hedefleri	Ankara, Bursa, Mersin, Samsun ve Şanlıurfa illerinde yürütülen proje ile geçici ve uluslararası koruma altındaki çocuklar ile ev sahibi topluma mensup çocukların spor aracılığı ile sosyal uyumunun güçlendirilmesi ve projede gerçekleştirilecek çalışmalar aracılığıyla risk altındaki çocukları tespit edip ilgili kurumlara yönlendirme yapılması hedeflenmektedir. Proje kapsamında 8-18 yaş aralığındaki çocuk ve gençlere yönelik çeşitli branşlarda spor kursları verilmektedir. Sosyal uyumu güçlendirmeye yönelik kurslar aracılığıyla her yıl 3600 çocuğa ulaşılması hedeflenmektedir. Projenin hedefleri arasında kurslara katılan çocukların sosyal çevrelerindeki 18 yaş üzerinde spora yeteneği ve ilgisi olan gençlerin keşfi de yer almaktadır.

Tablo 12: (Devamı) Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Spor ile Sosyal Uyumu Güçlendirme Projesi

<p>Kaplan (2022): “Mersin’de, Türk ve sığınmacı çocukların uyumu için başlatılan ‘Spor ile Sosyal Uyum Projesi’ kapsamında 240 çocuğa eğitim verildiğini, iki proje çalışanı ve gönüllülerin eşlik ettiği eğitimlerde öğrencilere eğitim, kültür ve sanat ile spor alanlarına ilişkin çeşitli bilgilendirmeler yapılarak, eğitimler kapsamında Mersin’in tarihi ve kültürel alanları ziyaret edilerek eğitimler sonrası kapanış festivalinde, projeye katılan öğrencilere katılım belgesi verildiğini belirtmiştir.”</p> <p>Anıl (2021): “Türk ve sığınmacı çocukların birlikte uyumu için başlatılan ‘Spor ile Sosyal Uyum Projesi’ kapsamında Samsun’da 200 çocuk, 15 farklı spor dalında eğitim aldığını belirtmiştir.” Samsun Gençlik ve Spor İl Müdürü: “Bu projeyi 2 yıldır sürdürdüklerini ve sığınmacı çocukları Türk çocuklarıyla bir araya getirerek sosyal uyumu sağladıklarını ifade etmektedir.”</p> <p>SGDD-ASAM İç Anadolu Bölge Koordinatörü, 59 farklı kursa, 2 bin 500 çocuğun katıldığını belirterek, çocukların güreş yüzme, jimnastik, voleybol ve birçok farklı spor türleri ile tanışma imkanı bulunduğunu belirtmiştir. Proje ile çocukların birbirlerine karşı ön yargıları kırıldıkça yeni arkadaşlıklar kurduklarını, birbirleri ile kendi sokak oyunlarını, kelimelerini ve kültürlerini paylaştıkları ifade edilmektedir. Pandemi nedeniyle 3 ay ara verilen kursların Haziran ayında yeniden başladığı ve Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın belirlediği spor dallarında bakanlığa ait tesislerde sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uygun şekilde kursların gerçekleştirildiği belirtilmektedir (SGDD-ASAM, 2020).</p>	<p>Proje Sonuçları</p>
---	-------------------------------

Kaynak: GSB-UOGM, (2019b). Yazarlar tarafından uyarlandı.

3. Dayanışma İçin Spor Projesi

Eylül 2019’da başlayan “Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum İçin Spor ile Sosyal Uyumu Güçlendirme Projesi”nin devamı olan “Dayanışma İçin Spor Projesi”, Mayıs 2022’de hazırlıklarına başlamış olup öncesinde faaliyetlerine 5 il olan Ankara, Bursa, Samsun, Mersin, Şanlıurfa illerinde devam etmiştir. Yeni proje dönemi ile birlikte bu sayı 7’ye çıkarılmış olup İstanbul, Ankara, Bursa, İzmir, Adana, Mersin, Şanlıurfa illerinde faaliyetlerine başlamıştır.

Proje yürütücüsü Gençlik ve Spor Bakanlığı, fon sağlayıcısı Olympic Refugee Foundation (ORF) desteği, aynı zamanda Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi,

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği gibi güçlü ortakların katkılarıyla Mayıs 2025 tarihine kadar devam edecektir. Yeni Dönemde “Dayanışma için Spor Projesi” kapsamında yer alacak ana faaliyetler Tablo 13’te yer almaktadır.

Tablo 13: Dayanışma için Spor Projesi Ana Faaliyetler

<p>Yeni Dönemde Proje Ana Faaliyetleri</p>	<p>Spor Faaliyetleri Farkındalık Artırma Etkinlikleri Spor Festivalleri Gönüllü Liderler Kampı Kolaylaştırıcı Kılavuz Oluşturma Eğitmen ve Personel Eğitimi</p>
<p>Kolaylaştırıcı Kılavuz</p>	<p>Proje kapsamında mültecilerle spor ve oyun faaliyetlerinde bulunan antrenörler, öğretmenler, akran liderleri, sosyal hizmet uzmanları ve diğerlerinin kapasitelerini artırmak için bir kolaylaştırıcı rehber hazırlanacaktır. Proje 2025 yılına kadar devam edecektir. Rehber, koçların mültecilerle nasıl başa çıkılacağı konusunda yaklaşım geliştirmelerine yardımcı olacaktır. Rehber, sosyal uyum, sosyal içermeye, psikolojik iyi olma gibi konularda teorik ve pratik bilgileri ve sporun bir korunma aracı olarak kullanılmasına ilişkin uygulama örneklerini içerecektir. Böylece sportif faaliyetlerin etkinliğini artırmayı ve sporun bütünlüğünü geliştirmeyi amaçlamaktadır.</p>

Kaynak: GSB-UOGM, (2022a). Yazarlar tarafından uyarlandı.

“Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum İçin Spor ile Sosyal Uyumu Güçlendirme Projesi” 2021 yılında tamamlanmış, elde edilen başarılı sonuçlar nedeniyle proje 2022’de “Dayanışma İçin Spor (Sport for Solidarity)” adıyla üç yıl uzatılmıştır. Ülkemizde yaşayan geçici ve uluslararası koruma altındaki ve ev sahibi çocuklar arasındaki sosyal uyumun spor aktiviteleri aracılığıyla güçlendirilmesi amacıyla yürütülen proje kapsamında TMOK İstanbul’da Badminton, Basketbol, Cimnastik, Futbol, Güreş, Taekwondo, Tenis, Voleybol dallarında eğitim alan 250, Ankara’da Badminton, Futbol, Hentbol, Masa Tenisi, Taekwondo, Tenis ve Voleybol öğrenen 292 öğrenciye özel OLİ (Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim Projesi) sunumları gerçekleştirmiş, çocuklara spor kültürü ve Olimpik değerlerin aşılması ve sosyal uyumlarının sağlanmasında sporun ve Olimpizmin

birleştirici gücünün ön plana çıkarılmasına katkı sunmuştur. Sunumlar, proje kapsamında yer alan diğer illerimiz olan İzmir, Bursa, Adana, Şanlıurfa ve Mersin'de programa uygun olarak sürdürülecektir (TMOK, 2022).

Tablo 14: Dayanışma için Spor Projesi Eğitici ve Personel Eğitimi

Verilen Eğitimler	Mültecilerle Çalışmada Eğitimcilerin Rolü "Sport for Protection Toolkit" eseri temel alınarak hazırlanan Kılavuz Rehber Eğitimi, Çocuk Koruma ve Çocuklarla Çalışmada Dikkat Edilecek Hususlar Mentorluk ve Liderlik Eğitimi Alanda Çalışacak Personelin Bilmesi Gereken Temel Kavramlar ve Sığınmacılar ve Mültecilerle Çalışmak Temel Koruma Prensipleri Korumada Temel Kavramlar ve Yönlendirme Mekanizmaları ve Özel İhtiyaç Sahipleri Spor Kültürü, Olimpik Eğitim Projesi Tanıtımı ve Uygulama Yöntemleri
--------------------------	---

Kaynak: GSB, UOGM, (2022b). Yazarlar tarafından uyarlandı.

3.1. Dayanışma İçin Spor Projesi Eğitici ve Personel Eğitimi

Dayanışma için Spor Projesi kapsamında 8-12 Ekim 2022 tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirilen Eğitici ve Personel Eğitimine 85 antrenör, 14 il çalışanı ve 6 Gençlik Spor İl Müdürlüğü çalışanının katılımı ile 3 gün süren bir eğitim programı düzenlenmiştir.

Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Medipol Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve proje ortakları olan UNHCR, TMOK, SGDD kurumlarından da yetkili ve uzman kişilerin yer aldığı bu eğitimde Tablo 14'te yer alan eğitimler verilmiştir.

Sivil toplum kuruluşları ile yapılan faaliyetler sosyal uyum kodları belirlenerek değerlendirilmiş ve Tablo 15'de gösterilmiştir.

Sivil toplum kuruluşlarıyla yapılan faaliyetler yazarlar tarafından oluşturulan sosyal uyum kodları açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda yapılan faaliyetlerde sosyal uyumu destekleyen spor etkinlikleri, farkındalık etkinlikleri, psikolojik

destekler ve eğitsel faaliyetler projelerin hepsinde görüldüğü belirlenmiştir.

Tablo 15: Sivil Toplum Kuruluşları ile Yapılan Projelerin Değerlendirilmesi

Sivil Toplum Kuruluşları İşbirliği ile Yapılan Projeler	Sporda Sosyal Uyum Kodları							
	Spor Faaliyetleri	Farkındalık Artırma Etkinlikleri	Spor Festivalleri	Kolaylaştırıcı Kılavuz Oluşturma	Psikososyal Destek Faaliyetleri	Eğitmen ve Personel Eğitimi	Sanatsal, Eğitsel ve Kültürel Faaliyetler	Gönüllülük
Türk- Mülteci Çocukların Sosyal Uyumlarını Güçlendirme, Sportif Faaliyetlere Teşvik Projesi	✓	✓	X	X	✓	X	✓	X
Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Spor ile Sosyal Uyum Güçlendirme Projesi	✓	✓	X	X	✓	X	✓	±
Dayanışma için Spor Projesi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	X

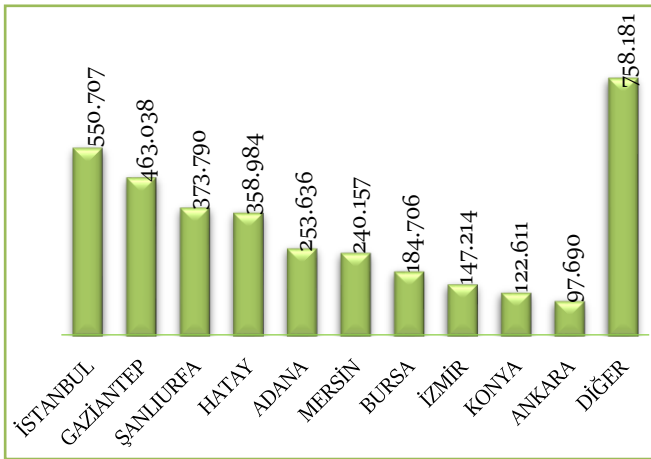
X: Yok, ✓: Var, ±: Tam bir gönüllülüğü ifade etmiyor.

C - Yerel Yönetimlerle Yapılan Faaliyetler

Avrupa'da yerel yönetimlere, genellikle yabancıların veya göçmenlerin yerli toplumla uyumu veya entegrasyonu ile ilgili alanda önemli bir misyon yüklenmektedir. Gelişmiş ülkelerde yerel yönetimler genel olarak göçmenlerin uyumu ve entegrasyonu hususunda yetkilidir. Buna karşın Türkiye'de yabancı göçmenlerin topluma uyumu, siyaset yapımcıları açısından yakın zamana kadar pek bilinmeyen bir kavram olduğu ifade edilmektedir. Türk yerel yönetimlerinin, yabancıların uyumu politikasında henüz çok aktif oldukları söylenmemektedir. Bu konudan doğrudan sorumlu ulusal yönetimin politikaları bile yeni yeni gelişmektedir. Bu sebeple, yerel yönetimler ve uluslararası göç ile ilgili yerel

politikalar Türkiye’de çok yeni bir konu olarak belirtilmektedir (Zouaoui, 2015).

Geçici koruma altındaki Suriyeliler ve diğer göçmenlerin büyükşehirlerde yoğunlaşması yerel yönetimlerde sosyal uyumu sağlamak için etkin sosyal hizmet uygulamalarının planlanması zaruretini doğurmaktadır (Ustabaşı Gündüz ve Çifci, 2021). Bu bağlamda, Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın bünyesinde yer alan Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, Gençlik Merkezleri göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşmesini sağlamasında buldukları il ve ilçelerin ilgili kurumlarıyla işbirliği içerisinde yapmış olduğu faaliyetler önem arz etmektedir. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, 24 Kasım 2022 verilerine göre, Türkiye’deki en fazla geçici koruma kapsamında olan Suriyeli nüfusa sahip on büyükşehir belediyesi Şekil 2’de gösterilmektedir.

Şekil 2: Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Yaşadığı Büyükşehirler.

Şekil 2’de yer alan bilgilerden de anlaşılacağı gibi büyükşehirler başta olmak üzere birçok il ve buna bağlı olarak ilçelerde önemli düzeyde göçmen bulunmaktadır.

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı 2023 verilerine göre geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 16’da yer almaktadır.

Tablo 16: Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	1.793.405	1.595.293	3.388.698
0-4	237.545	222.286	459.831
5-9	274.820	259.306	534.126
10-14	194.812	183.602	378.414
15-18	134.788	120.918	255.706
19-24	213.686	175.996	389.682
25-29	192.763	152.775	345.538
30-34	143.302	112.119	255.421
35-39	121.099	96.087	217.186
40-44	85.855	73.321	159.176
45-49	58.542	56.842	115.384
50-54	44.152	43.811	87.963
55-59	35.191	35.578	70.769
60-64	22.986	23.884	46.870
65-69	15.549	16.935	32.484
70-74	9.242	10.122	19.364
75-79	4.715	5.666	10.381
80-84	2.373	3.184	5.557
85-89	1.184	1.693	2.877
90 ve üstü	801	1.168	1.969

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, (2022b).

Şekil 2 ve Tablo 16’dan anlaşılacağı üzere ülkemizde büyükşehirlerde önemli oranda Suriyeli göçmen bulunmakta ve bu göçmenlerin çoğunluğu 19-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Bu yaş grubu genç nüfus olarak adlandırılmaktadır. Bu bilgiler gençlerin toplumsal bütünleşme konusunda önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir. Bu kapsamda özellikle gençler arasındaki sosyal uyumun spor ile sağlanması daha olası gözükmektedir. Bu bilgiler sonucunda Gençlik ve Spor Bakanlığı yerel yönetimler işbirliği ile sosyal bütünleşme faaliyetleri gerçekleştirmektedir. Bu faaliyetler sosyal, kültürel, sanatsal ve spor aracılığıyla yapılmaktadır. Sosyal bütünleşme kapsamında gençlik merkezleri çeşitli faaliyetler düzenleyerek sosyal bütünleşme kapsamında önemli işlere imza atmaktadır. Bu faaliyetlerin koordinatörlüğünü Gençlik ve Spor Bakanlığı yapmaktadır. Şekil 2’de yer alan büyükşehirler dışında birçok ilde de gençlik merkezleri önderliğinde sosyal bütünleşme faaliyetleri yapılmaktadır. Bu faaliyetlerin yapıldığı örnek olarak seçilmiş gençlik merkezleri Tablo 17’de yer almaktadır.

Tablo 17: Gençlik Merkezleri Sosyal Uyum Çalışmaları.

İstanbul Gençlik Merkezi	Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesi
Gaziantep Gençlik Merkezi	Sosyal Uyum Spor, Sanat Gönüllülük ve Gençlik Buluşması
Şanlıurfa Hilvan Gençlik Merkezi	Sosyal Uyum Türkçe Eğitimi
Hatay İskenderun Gençlik Merkezi	Pas Uyum Futbol Maçı
Adana Gençlik Merkezi	Sosyal Uyum Futbol Turnuvası Etkinliği
Mersin Gençlik Merkezi	Sosyal Uyum-Resim
Mardin Kızıltepe Gençlik Merkezi	Sosyal Uyum Voleybol Etkinliği
Kayseri Talas Gençlik Merkezi	Türkmen Gençlerin Sporla Sosyal Uyumunun Güçlendirilmesi

Kaynak: GencizBiz, (2022). Yazarlar tarafından uyarlandı.

1. Genciz, Birlikteyiz Projesi

Gençlik Projeleri Destek Programı (2020-1) kapsamında “GENCİZ, BİRLİKTEYİZ” Projesi Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenmektedir. Proje içeriği Tablo 18’de yer almaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından, Kilis ili “Genciz, Birlikteyiz” spor eğitim projesi kapsamında Yılgin vd., (2022) tarafından yapılan çalışma ile projeden elde edilen çıktılara ulaşılmaktadır. Çalışmada Kilis Gençlik ve Spor Kulübü Derneği tarafından dezavantajlı olarak belirlenen 9-15 yaş arası toplam 320 Türk ve Suriyeli sığınmacılar çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Proje içerisinde eğitim gören ve rastgele tesadüfi yöntemle belirlenen 109 öğrenci ise örneklem olarak belirlenmiştir. Proje kapsamında öğrencilere on altı hafta, ikişer gün, dört saat ve beş farklı spor dalında antrenörler tarafından spor eğitimleri verilerek çocuklardaki sosyal gelişim analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre spor eğitim projesinde çocuklardaki sosyal uyumun uyruk düzeyinde farklılık gösterdiği diğer değişkenlerde fark oluşmadığı görülmüştür. Uyruk bakımından Türk’lerde sosyal uyumun spor eğitimi sayesinde geliştiği sonucuna varıldığı belirtilmektedir.

Tablo 18: Genciz, Birlikteyiz Projesi.

Finansman	Gençlik ve Spor Bakanlığı
Proje Amacı	Sosyal eğitimlerini yeterince alamamış çocuk ve gençlerin spor faaliyetleri ile birbirleriyle daha fazla zaman geçirmelerine zemin hazırlayarak aralarındaki iletişimi ve diyalogu artırıp kaynaşmalarını sağlamaktır. Böylece Fiziki, Ruhsal ve Psikolojik olarak gelişimlerine katkıda bulunarak çocukların birbirleriyle uyumlu yaşama ve işbirliği yapabilme becerilerini arttırarak çocuk ve gençlerin Kilis ilinde daha huzurlu ve öz güvenle yaşamalarını sağlamaktır.
Proje Kapsamı	8 Haftalık periyotlar ile ortaokul öğrenimi görmekte olan 10-13 yaş grubunda ki 160 Türk ve 160 Suriyeli olmak üzere toplam 320 öğrenciye, 5 farklı branşta hafta sonları spor kursları düzenlenmesi
Proje Hedefleri	Dezavantajlı durumdaki toplam 320 çocuğa spor yolu ile ulaşarak çocuk ve gençlerin birbirleriyle olan ilişkilerinde olumlu yönde gelişimler sağlanarak, çocukların bu proje ile elde etmiş oldukları kazanımlarla aile, okul ve sosyal alanlardaki ikili ilişkilerini de olumlu yönde etkilemesi hedeflenmektedir.

Kaynak: Kilis Gençlik ve Spor Kulübü, (2020). Yazarlar tarafından uyarlandı.

2. Biz Bir Takımız Projesi

Spor yoluyla sosyal uyum kapsamında Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından geliştirilen bir başka proje ise “Biz Bir Takımız” Projesidir. Proje içeriği Tablo 19’da yer almaktadır.

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından gençlerin spor yoluyla sosyal uyumuna katkıda bulunmak amacıyla geliştirilen “Biz Bir Takımız Projesi” 24 ilde 24 üniversite işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Proje kurgusunda 24 il kültürel farklılıkları göz önünde bulundurularak 2’şerli olarak eşleştirilmiştir. Projenin uygulanacağı illerde 6. ve 7.sınıflarda öğrenim gören 44’er gence, ikamet ettikleri illerde 14 hafta boyunca hafta sonları 4 saat (spor ve sosyal uyum) eğitim verilmiştir. Biz Bir Takımız proje kapsamında 24 ilde başarıyla sürdürülen eğitim döneminin ardından gençler daha önce belirlenen kardeş illerle bakanlığa ait gençlik kamplarında buluşmaktadır (GSB- EAKGM, 2022).

Tablo 19: Biz Bir Takımız Projesi

Proje Hedefleri Grup ve takım içi eğitimlerle aidiyet, kimlik, farkındalık, güven ve sosyalleşme süreçlerine gençler arasında iletişim, saygı ve güven ortamının oluşmasına, gençlerin aile içinde, okulda ve toplumsal alanda karşılaşılabilecekleri problemleri çözebilmek için gerekli becerilerinin gelişmesine, gençlerin güvenin artması ile kendilerine ve topluma yönelik bir gelecek tasavvuru oluşturabilmelerine katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Proje Eğitim Programında Neler Var? Eğitim programı iki bölümden oluşur;1- Sosyal uyum, farkındalık ve 2- Spor eğitim programı. Proje için ayrılan 4 saatlik eğitimin, 2 saatinde sosyal uyum ve farkındalık eğitimleri, diğer 2 saatinde spor eğitimleri uygulanmaktadır. Sosyal uyum ve farkındalık eğitimleri kapsamında, öğrencilerin bireysel becerilerini ve sosyal uyum becerilerini güçlendirmek amacıyla, öz farkındalık, duyguları tanıma, çocuk hakları, farklılıklara saygı, iletişim engelleri ve uyuşmazlık çözümü gibi alanlarda etkinlik odaklı eğitimler verilmektedir. Spor eğitimleri kapsamında ise, öğrencilere spor becerileri ve sportif erdemleri (sorumluluk, saygı, adil oyun, takım ruhu vb.) kazandırmak amacıyla eğitimler verilmektedir. 14 Modül olarak devam edecek eğitimlerin sonunda, Haziran- Eylül ayları arasında 5 gece 4 günlük kamp programı, belirlenen GSB Kamp merkezlerinde düzenlenmektedir. Bu kamplarda eşleşen iller bir araya gelerek aldıkları eğitim konularıyla ilgili daha ileri beceriler sağlamalarına yönelik uygulamalı eğitimler ve spor müsabakalarında yer almaktadırlar.

Projenin Katkıları Katılımcıların; İletişim ve uyuşmazlık çözme becerilerinin gelişmesi ve bu gelişmenin gündelik hayat pratiklerine yansması, Duygularına yönelik farkındalık kazanması ve duygularını kontrol edebilmeye (öfke kontrolü vb.) yönelik çeşitli beceriler geliştirmesi, Spora yönelik temel becerileri kazanması, Sportmenlik değerlerini (sorumluluk, güven, takım ruhu, saygı vb.) kazanması ve bu değerleri günlük hayatındaki sportif etkinliklere yansıtması, Yaşadıkları ilin farklı ilçelerinden veya yaşadıkları ilden farklı illerden arkadaşlar edinmesi ve bu akranlarıyla olumlu yaşantısal deneyimler paylaşması beklenmektedir.

Kaynak: Biz Bir Takımız-GSB, (2022).Yazarlar tarafından uyarlandı.

Yerel yönetimler ile yapılan faaliyetler de değerlendirilmiştir. Değerlendirilen, yerel yönetimlerle yapılan faaliyetler Tablo 20'de yer almaktadır.

Yerel yönetimle yapılan faaliyetler sosyal uyum kodları oluşturularak örnek olarak seçilen altı büyükşehir gençlik merkezleri üzerinden değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda yapılan faaliyetlerde sosyal uyumu destekleyen kodların gençlik merkezlerinin genelinde olduğu belirlenmiştir. Tablo 20'de yer alan sporda sosyal uyum kodlarından "gönüllülük" kodu genel olarak değerlendirilmiş ve bu kodun özellikle tabloda bulunan gençlik merkezlerinin hepsinde ve yerel yönetimlerle yapılan diğer projelerde de olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 20: Yerel Yönetimlerle Yapılan Faaliyetlerin Değerlendirilmesi

Projeler	Sporda Sosyal Uyum Kodları							
	Spor Faaliyetleri	Farkındalık Artırma Etkinlikleri	Spor Festivalleri	Kolaylaştırıcı Kılavuz Oluşturma	Psikososyal Destek Faaliyetleri	Sanatsal-Eğitsel ve Kültürel Faaliyetler	Eğitmen ve Personel Eğitimi	Gönüllülük
İstanbul Gençlik Merkezi	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	±
Gaziantep Gençlik Merkezi	✓	✓	X	✓	✓	✓	✓	±
Şanlıurfa Gençlik Merkezi	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	±
Hatay İskenderun Gençlik Merkezi	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	±
Adana Gençlik Merkezi	✓	✓	X	✓	X	✓	✓	±
Mersin Gençlik Merkezi	✓	✓	X	X	✓	✓	✓	±
Genciz Birlikteyiz Projesi	✓	✓	✓	X	✓	✓	✓	±
Biz Bir Takımız Projesi	✓	✓	✓	X	✓	✓	X	±

X: Yok, ✓: Var, ±: Tam bir gönüllülüğü ifade etmiyor

Bu faaliyetler sosyal bütünleşme kapsamında yapılmış çalışmalara örnek teşkil etmektedir. Bu illerimizden başka birçok ilimizde de sosyal uyum çalışmaları yapılmaktadır. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı 81 ilde toplam 424 tane Gençlik Merkezi bulunmaktadır. Bulunan bu gençlik

merkezlerinde başta İstanbul ilinde 319, Gaziantep'te 969, Şanlıurfa'da 735, Hatay'da 263, Adana'da 648, Mersin'de 269 olmak üzere toplam 12.376 sosyal uyum faaliyetleri yapıldığı belirlenmiştir (GencizBiz, 2022). Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde; gençlik merkezleri, yerel yönetimler işbirliği ile sosyal bütünleşme faaliyetlerine destek vermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Türkiye, özellikle bulunduğu coğrafyadan kaynaklı önemli bir göç merkezi konumundadır. Göçmenlerin buldukları ülkenin toplumsal yaşamına uyum sağlaması hem bireysel hem de toplumsal olarak son derece önemlidir. Topluma uyum sağlayamayan kişilerin kendi kültürünü yaşamaya başlaması kültürel sorunlara yol açmaktadır. Ülkelerin belli toplumsal kuralları ve kültürel yaşayış biçimleri değerlendirildiğinde uyum sağlama konusunda titiz davranılması gerekmektedir.

Ülkelerin toplumsal uyum sürecinde yararlandıkları araçlardan biri de spordur. Bu bağlamda sporun evrensel dili sosyal bütünleşme çalışmalarında oldukça önem arz etmektedir. Yalçın ve Balcı'nın çalışmasında, yapılan araştırmalarda spor okuluna katılan çocukların çoğunluğunun, sosyal davranışlarında (içe kapanma, duygusallık, arkadaş çevresi, aile ortamındaki davranışlar vs.) belirgin bir düzelme olduğu belirtilmektedir (Yılgin vd., 2022). Spor, farklı kimlikteki insanları bir araya getirmekte, çeşitli etkinliklerle toplumsal bir birliklik ortamı oluşturmaktadır. Sosyal uyum konusunda yapılan çalışmalarda sporun etkisinin oldukça fazla olduğu görülmektedir. Korkmaz vd., spor bireyin kişiliğini etkilediği gibi sosyalleşmenin aynı zamanda uyum düzeyini de artırdığını belirtmektedir (Yılgin vd., 2022). Çünkü sporun Ritchie ve Adair'in de belirttiği gibi en büyük özelliklerinden biri katılım yoluyla her yaşta insanın bir arada olabildiği bir platform sağlamasıdır. Scambler'a göre sporun, insanların yoksul-zengin, kadın-erkek, vatandaş-mülteci vb. farklılıklarını minimize ederek onları sporun özünden bağımsız başkaca hedeflere yönlendirebilecek etkisinin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca spor, düşük maliyetli sosyo-kültürel bir araç

olarak her türlü insan faaliyeti ile ilişkilendirilebilir ve evrensel nitelikte olmasından dolayı uluslararası kuruluşların gelecekte spordan daha da fazla yararlanabilecekleri belirtilmektedir (Şahanlı Gökdoğan vd., 2022).

Yaşar vd., (2018) tarafından yapılan "Göçmen Çocukların Spor Yoluyla Topluma Kazandırılması" isimli çalışmada sportif aktivite ve oyunun göçmen ve Türk vatandaşı olan çocuklar üzerinde sosyal becerileri üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışma, 10 haftalık sportif aktivite sonrasında göçmen çocukların olumsuz davranışlarının azaldığını, Türk çocukların ise olumlu sosyal davranışlarının arttığını belirtmektedir.

Sporun, çocukların toplumsallaşmalarına; göç durumundan etkilenen çocukların topluma kazandırılmasına katkıda bulunduğunu ifade etmekte, aynı zamanda göçmenlerin toplumsal uyum sürecinde sporun etkisini göstermek adına, yapılan bu çalışmaya literatür desteği sağlamaktadır. Bu yönüyle ele alındığında sporun, sosyal bütünleşme çalışmalarında önemli bir görev üstlendiği ve ülkelerin bu doğrultuda sporu bir araç olarak kullanması gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada, toplumsal bütünleşmenin spor aracılığıyla desteklenmesi politikasında, Türkiye'nin en büyük spor yapılanması olan Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yaptığı faaliyetler değerlendirilmiştir.

Bulgulara göre, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamasında yaptığı faaliyetler; uluslararası kuruluşlarla yaptığı projeler, sivil toplum kuruluşları ile yapılan projeler ve yerel yönetimlerle yapılan faaliyetler olarak 3 grupta kategorize edilmiştir. Her kategori ile ilgili çalışmalar gerek Gençlik ve Spor Bakanlığı resmi internet sayfalarından gerekse işbirliği yaptığı kurum ve kuruluşların resmi internet sayfalarından titizlikle araştırılmış, çalışmaya eklenmiş ve değerlendirilmiştir. Araştırılan çalışmalar neticesinde 2017 yılından itibaren yapılan çalışmaların arttığı belirlenmiştir. Özellikle 2011 yılından itibaren Suriye'de başlayan olayların ve iç savaşın etkisi ile Türkiye'ye gerçekleşen yoğun bir

göç hareketi yaşanmıştır. Bu göç hareketi sonucunda toplumsal uyum konusunda tedbirlerin alınmasıyla birlikte çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Baykal Dinç, 2015). Gençlik ve Spor Bakanlığı bu bağlamda 2017 yılından itibaren ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların işbirliği ile kısa ve uzun vadeli birçok projeye de doğrudan veya dolaylı olarak katkı sağladığı görülmüştür. Bu projeler 2017-2022 yılları baz alınarak araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre kısa ve uzun vadeli olarak sivil toplum kuruluşlarıyla 3, uluslararası kuruluşlarla 6 proje yapıldığı tespit edilmiştir. Yerel yönetimlerle yapılan faaliyetlerde gençlik merkezleri önemli bir görev üstlenmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı 81 ilde toplam 424 tane Gençlik Merkezi bulunduğu belirlenmiştir (GencizBiz, 2022). Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı olan bu gençlik merkezleri buldukları illerde yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu doğrultuda yerel yönetimler ve gençlik merkezlerinin işbirliği ile başta İstanbul ilinde 319, Gaziantep'te 969, Şanlıurfa'da 735, Hatay'da 263, Adana'da 648, Mersin'de 269 olmak üzere toplam 12.376 sosyal uyum faaliyetleri yapıldığı tespit edilmiştir (GencizBiz, 2022).

Ayrıca Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın göçmenlerle ilgili çalışmalarında örgütsel şemasında yer alan birimlerinden; Uluslararası Organizasyonlar ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sosyal İlişkiler ve İletişim Daire Başkanlığı, Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinin sosyal uyum çalışmalarını organize ettiği görülmüştür. Yapılan çalışmaları değerlendirmek adına çalışmanın yazarları tarafından sporda sosyal uyum kodları oluşturulmuştur. Sporda sosyal uyum kodları; spor faaliyetleri, farkındalık artırma etkinlikleri, spor festivalleri, kılavuz rehber, eğitmen ve personel eğitimi, psikososyal destek faaliyetleri, sanatsal, eğitsel ve kültürel etkinlikler ve gönüllülük olarak yazarlar tarafından belirlenmiştir. Üç kategori olarak belirlenen proje ve faaliyetler (uluslararası kuruluşlarla, sivil toplum kuruluşları ile ve yerel yönetimlerle yapılan faaliyetler) bu kodlara göre değerlendirilmiş ve yazarlar tarafından tablo halinde

gösterilmiştir. Uluslararası kuruluşlarla yapılan projeler (Tablo 10), sivil toplum kuruluşları ile yapılan projeler (Tablo 15) ve yerel yönetimlerle yapılan faaliyetler Tablo 20'de yer almaktadır. Tablolarda yer alan simgeler gerçekleştirilen proje ve faaliyetlerde sporda sosyal uyum kodlarının olup olmadığını belirtmek için yazarlar tarafından oluşturulmuş değerlendirme yöntemidir. Tablolarda yer alan (x) simgesi kodların proje ve faaliyetlerde olmadığını, (✓) simgesi ise kodların proje ve faaliyetlerde yer aldığını ifade etmektedir. Gönüllülük kodunda ise (±) simgesinin yer alması gönüllülük olgusunun bir ihtiyaç kalemi/bir çıktı gibi değil de genel bir gönüllülük hizmeti olarak ele alınmasından dolayı yazarlar tarafından, tam olarak bahsedilen gönüllülük kavramını ifade etmediğinin vurgulanması adına bu şekilde simgeleştirilmiştir. Bu doğrultuda, GSB'nin kendi bünyesi ve diğer ulusal/uluslararası kurumlarla yapmış oldukları projeler, sporda sosyal uyum kodları doğrultusunda değerlendirildiğinde daha çok "spor etkinlikleri", "eğitici ve psikososyal destek" kodlarının projelerin hepsinde yer aldığı fakat "spor festivalleri", "eğitmen ve personel eğitimi", "kılavuz rehber" gibi kodların ise projelerde çoğunlukla yer almadığı (x) tespit edilmiştir. GSB'nin gerçekleştirdikleri tüm projeleri, proje sonrasında spor festivalleri gibi çeşitli platform/STK ya da özel günlerde sunmaları, bu konuda hizmet veren paydaşlara örnek ve ilham olacağı düşünülmektedir.

Gençlik merkezleri üzerinden yapılan değerlendirmede ise sosyal uyum çalışmalarında dil eğitiminin oldukça fazla olduğu belirlenmiştir. Gençlik merkezlerinde sportif faaliyetlerin dışında sosyo-kültürel faaliyetlerle birlikte çocuk ve gençlere yönelik çalışmaların daha yoğun olduğu görülmüştür. Ayrıca, sporda sosyal uyum kodlarından "gönüllülük" kodunun (Tablo 20) sonucu incelendiğinde, GSB'nin misyon ve işleyişinde, GSB-Gençlik Merkezleri Yönetmeliği kapsamında gençlik merkezlerinde gönüllülüğün teşviki, gönüllülük faaliyetleri kapsamında gönüllü kişilerin faaliyet yapacağı alanları ve gönüllülük programlarını oluşturmak, gönüllülük faaliyetlerini yapmak ve takibini sağlamak

konuları yer almaktadır (Madde 5,7,9-i, j, f bentleri) (GSB, 2022b). Ayrıca GSB-Gençlik Liderliği Eğitim, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönergenin 16. Maddesinde, ihtiyaç halinde “Gençlik Lideri”nin yanısıra “Gönüllü Gençlik Lideri” olarak bir içerik bulunmaktadır. Bu doğrultuda gençler ve gönüllülük ile ilgili tüm faaliyet ve başvuruları tek bir platform üzerinden oluşturulmuştur (GönüllüYüzBİZ, 2022). Bu araştırma kapsamında, Gençlik merkezlerinde gönüllü olan kişilerin, gençlik ya da gönüllü liderleri tarafından genelde sosyal uyum çalışmalarında teknik destek veya gönüllü ekipleri içinde organizasyona bağlı olarak yönlendirildiği tespit edilmiştir. Fakat tespit edilen gönüllülük kodunda GSB'nin kendi ve diğer kurumlarla yaptığı işbirliği projeleri incelendiğinde, projelere özgü proje öncesi bazı yeterlik kriterlerinin olduğu fakat konulara özel göçmenler örneğinde olduğu üzere, ilgili bir eğitim verilmediği görülmektedir.

Sosyal uyum kodunda yer alan gönüllülerin göçmenlerle ilgili özel olarak bir eğitim almadıkları genel yeteneklerine veya ilgi alanlarına göre gönüllülük hizmeti sağlamak adına çalışmalara destek olduğu tespit edilmiştir. Parlar ve Çelebi'nin (2017) çalışmasında da GSB'nin gerek Gençlik Liderliği eğitimlerinde ve gerekse de yapılan hizmet içi eğitimlerde hazırlanacak eğitim programlarında Gençlik Liderlerinin insan ilişkilerini geliştirebilecek eğitim tekniklerinin uygulanmasını sağlamasının bu alanda sunulan hizmetlerin kalitesini arttırabileceği konusunda tespit ve öneride bulunmuşlardır. Gençlik Kampı Liderlerinin, “Liderlik Davranışlarının Katılımcı Algılarına Göre Değerlendirilmesi” konulu bir diğer çalışmada da gençlik kamplarında görev alan liderlerin katılımcılar üzerinde olumlu davranış modelleri sergilediği, örnek bir kişilik oluşturduğu, onlara rehberlik ettiği ve sosyal statülerine destek olarak, onları olumlu davranışlara yönelttiği, aynı zamanda da katılımcılar tarafından eğitici ve örnek alınabilecek bir model olarak görüldüğü belirlenmiştir (Temel vd., 2015).

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamalarında kendi bünyesinde olan gençlik merkezleri ile diğer kurum

ve kuruluşlarla yaptığı çalışmalardan daha fazla çalışma yaptığı belirlenmiştir (Şekil 1). Ülke genelinde yer alan gençlik merkezlerinin ve yapmış oldukları faaliyetlerin hepsi bu çalışmada yer almamaktadır. Yapılan faaliyetlerden örnek teşkil etmesi açısından özellikle göçmen nüfusun fazla olduğu büyükşehirler (Şekil 2) çalışmaya eklenmiş ve Tablo 20'nin açıklamasında detaylı bilgi verilmiştir. Bu doğrultuda Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde yer alan gençlik merkezleri il ve ilçelerde yerel yönetimlerle işbirliği içerisinde sosyal uyum kapsamında çalışmalarını devam ettirmektedir.

Aynı zamanda, Akyüz vd. (2019) “Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı yurtlarda kalan üniversite öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerinin incelendiği” çalışmasında sosyal uyum açısından fark olmadığını belirtmektedir. Sezgin ve Yolcu'nun üniversite öğrencilerine yönelik göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul sürecinin incelendiği farklı bir çalışmada genel anlamda Suriyeli sığınmacıların Türklerle önemli sorunlar yaşamadığı ancak göç ettikleri şehirlerde insanlarla iletişim kurmaktan kaçınarak daha çok sessiz kalmayı tercih ettiklerini belirtmektedir. Bu gelişmeler Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın kendi bünyesinde yer alan yurtlar üzerinden yapmış olduğu sosyal uyum çalışmalarında örnek olarak gösterilmektedir (Yılgin vd., 2022).

GSB'nin tüm bu proje ve faaliyetleri incelendiğinde, gerek paydaşı kurum ve kuruluşlarla olan işbirlikleri gerekse kendi gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda geri bildirim alma konusunda ve bu geri bildirimleri proje çıktılarını olarak yansıtmada, yetersiz kaldığı yazarlar tarafından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye; özellikle bazı projelerin çıktılarında ancak farklı internet sayfalarında haber yazısı başlığı altında ulaşılabilmesi sonucunda varılmıştır. Bu durumun mevcut projeyi/etkinliği iyileştirmeye çalışırken gelecek projelere de fikir/katkı verebilmesine olanak vermeyeceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda, proje sonuçlarından çıkarılabilecek sosyal etki analizi gibi geri bildirim yolları ile farklı şekillerde toplanabilir. Katılımcılar arasında geri bildirim anketler aracılığıyla şu başlıklar altında

toplanabilir: Katılımcı sayısı (cinsiyet, yaş, milliyet), Memnuniyet/Talepler, Hizmetlerin kabul edilebilirliği. Böylece yapılan proje ve etkinliklerin sürdürülebilirliği açısından geri bildirimlere her zaman önem verilmesi ve takibinde bulunulması gerekmektedir. Ek olarak spor ve entegrasyon programları öğrenme desteği, güçlendirme ve teşvik ile birlikte özel yöntemler ve göstergeler ile şekillendirilmelidir. Kız ve erkek çocuklarına yönelik programlara kendi özel yaşam bağlamları ve ortamlarında erişilebilirlik, benlik saygısının, becerilerin ve kapasitelerin geliştirilmesi, eğitim performansı üzerindeki etki, basmakalıpların üstesinden gelmek gibi niteliksel göstergelerin öngörülen hedeflere göre detaylanması gerekmektedir (ETC Graz, 2021).

Agergaard vd.'nin (2023) çalışmasında spor ve göç ilişkisi hakkında daha fazla araştırma ve anlayışa olan ihtiyaç vurgulanmaktadır. Yine bu çalışmada göçmen ve spor ilişkisi doğrultusunda farklı öneriler yer almaktadır. Yapılan bu makale çalışması da benzer öneriler sunmaktadır. Göç ve spor ilişkisinde, sosyoloji, antropoloji, spor bilimi ve göç çalışmaları gibi farklı disiplinlerin bir araya gelerek ortak araştırmalar yapması önemlidir. Farklı etnik gruplar ve göçmenler arasındaki spor katılımı, eşitsizliklerini belirlemek ve bu eşitsizlikleri gidermek için politika önerileri sunmak noktasında önemlidir. Tüm bu önemli maddeler bu doğrultuda önerilmektedir ve bu öneriler birleştirici bir güç olarak işlev görebilir ve farklı toplumların etkileşimini kolaylaştırabilir.

Farklı ülkelerin spor aracılığıyla toplumsal bütünleşme kapsamında yapmış oldukları çalışmalar ve bununla ilişkili spor modelleri incelenmiştir. Örneğin Avustralya'da farklı katılım modelleri analiz edilerek mülteci kökenli gençler için spor yoluyla sosyal içermeyi teşvik etmek amaçlanmıştır. Bu katılım modelleri 1. Kısa vadeli programlar ve etkinlikler, 2. Devam eden okul veya topluluk temelli programlar, 3. Yaygın kulüplerle entegrasyonun desteklenmesi şeklinde oluşturulmuştur. Katılımcılar, organizasyon türü, pozisyon/rol, spor dalları başlıkları altında belirtilen özellikler doğrultusunda analiz edilmiştir (Block ve Gibbs, 2017). Bu

araştırmadan elde edilen bulgular, tanımlanan üç katılım modelinin, mülteci kökenli gençler için önemli faydalar sağladığı şeklinde algılandığını göstermektedir. Modellerin her biri, sosyal sermaye ile köprü kurmanın gelişimi ile potansiyel etki oluşturmaktadır. Özellikle mülteci gençlere yönelik hem kısa vadeli hem de devam eden programlara önem verilmekle birlikte, birçok katılımcının kulüplere entegrasyonunu kolaylaştırmanın desteklenmeye devam etmesine çalışılmaktadır. Bu çalışma, teorik olarak bilgilendirilmiş bir entegrasyon modelinden yararlanmanın, farklı spor katılım modellerinin görece faydalarını analiz etmeye ve gelecekteki müdahaleleri tasarlamaya yardımcı olabileceğini öne sürmektedir. Farklı katılım modellerinin her birini temsil eden kişilerin, fiziksel sağlık yararlarını vurgulamışlar, bununla birlikte, daha yaygın olarak, benlik saygısı, olumlu benlik imajı, hedef belirleme ve liderlik becerileri gibi ruh sağlığına ve refahına katkıda bulunan faydalardan bahsetmişlerdir. Göçmen gençlerin birçoğunun başarıyı deneyimleme fırsatı ve başarıya duygusu sağlamak konusunda önemli bir sonuç aldığı görülmüştür. GSB'nin yaptığı çalışmalara ek olarak, Block ve Gibbs'in (2017) çalışmasının sonucuna paralel şekilde, kulüp, sporcu, yerel yönetim, özel sektör, ebeveynler ve gönüllüler boyutlarının birleşebileceği uzun vadeli entegrasyon modelleri önerilebilir ve bu bağlamda GSB gibi sporu yöneten temel kurumların bu konuda spor ve entegrasyon modelleri belirleyip ilerleme sağlaması önerilebilir.

Bir başka çalışmada, Norveç'te geliştirilmiş olan ve birbirleri ile ilişkili 3 ana fikirden yararlanan bir spor modeli oluşturdukları görülmüştür: Herkes için spor, spor şehri programı ve belediye etkinlikleri. Herkes için spor, hükümetin spor politikasının amacıdır; bu hedefe ulaşmak bir hükümet sorumluluğudur; amaç, kamu ve gönüllü sektör arasında bir işbölümü ile yerine getirilmektedir. Spor şehri programı, sosyal hedeflerin spor yoluyla gerçekleştirileceğine olan inançtan yola çıkarak, gençlerin marjinalleşmesini (suç, uyuşturucu kullanımı vb.) önlemeyi ve sosyal bütünleşmeyi sağlamayı amaçlamaktadır. Son olarak, Norveç

belediyeleri, sporu içeren ve yeni gelen mültecilere hitap eden gençlik etkinlikleri aracılığıyla entegrasyon taşıyıcıları olarak işlev görmektedir (Chatzopoulos, 2019). Sporun göçmenlik politikasında bütünleştirici bir araç olarak kullanılması konusu, 1996 yılından bu yana Norveç hükümetinin gündeminde de yüksek bir yer tutmaktadır.

Danimarka spor modeli de, Norveç modeli ile birçok yönden benzerlik göstermekte ve temel amaçlardan biri, göçmenler gibi dezavantajlı grupların sosyal entegrasyonudur. Danimarka'da belediyeler ve ulusal spor organizasyonları, sporu göçmenlerin entegrasyonu için bir araç olarak görmekte ve hem göç hem de sporda, genellikle yerel makamlar tarafından düzenlenen projelerde katılımcıların sosyal entegrasyonuna yönelik çalışmalar yapmaktadır. Danimarka spor sisteminde yer alan temel boyutlar şu şekilde sınıflanmıştır: a) büyük bir kamu sektörü; b) tüm nüfus için geçerli olan evrensel ve eşitlikçi, vatandaşlıkla bağlantılı haklara dayalı planlar; c) güçlü bir gönüllü sektör ile toplumun çeşitli sektörleri arasında yakın işbirliği; d) refah modelinin temel ilkelerine ilişkin siyasi fikir birliği; e) yerinden yönetime güçlü bir bağlılık (Chatzopoulos, 2019).

Farklı ülkelerin çeşitli spor modelleri incelendiğinde ortak noktanın yerel yönetimler üzerinden gerçekleşen spor projeleri olduğu görülmektedir. Özellikle Norveç ve Danimarka'da sporun etkisiyle sosyal bütünleşme çalışmalarında kamu ve gönüllü sektör arasındaki işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır. Benzer şekilde Türkiye'de de göçmenlerin spor aracılığıyla toplumsal bütünleşmesi adına yapılan projelerin çoğunlukla yerel yönetimlerle işbirliği halinde olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan gönüllülük, çoğunlukla GSB'ye bağlı olan gençlik merkezlerinde gençliğe ilişkin her türlü etkinliği kapsayan bir gönüllülük şeklinde yer almaktadır. Bu çalışmada da gönüllülüğün Türkiye'de bir sektör olarak oluşmadığı gençlik merkezlerinde gerçekleştirilen gönüllülük hizmetinin genel olarak yapıldığı çıkarımına ulaşılmıştır. Bu konu yazarlar tarafından proje ve faaliyetlerin değerlendirilmesi

yapılarak tespit edilmiş ve detaylı açıklama yapılmıştır. Bu noktada gönüllü katılımcıların projelere yapacakları katkılarında, konuya özgü bilgi ya da deneyim sahibi olmalarının, etkileşimde bulunacakları göçmen bireyler için önemli etki sağlayacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla GSB'nin, gönüllülük politikasının, göçmen gruplar ve ev sahibi ülke arasında sosyal kaynaşmayı sağlamada güçlü bir köprü olacak şekilde, başta gençlik merkezleri olmak üzere paydaş tüm kurumlar ile işbirliğini kapsayan, gönüllülerin "konu niteliğine özgü bir gönüllü eğitimi" sürecinden geçebilecekleri temel eğitim modülleri geliştirmeleri önerilebilir.

Sonuç olarak, göçmenlerin spor aracılığıyla sosyal bütünleşme sağlamalarında Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın başta kendi bünyesinde olmak üzere farklı kurum ve kuruluşları da içine alan işbirliği ile birçok projeye doğrudan veya dolaylı olarak imza attığı görülmektedir. Ancak bu proje ve faaliyetler sosyal bütünleşme konusunda tek başına çözüm oluşturma noktasında yetersiz kalmaktadır. Yapılan projelerin özellikle sayısal olarak eksik kaldığı görülmektedir. Göçmen ve sosyal uyum konusunun, devlet politikaları belirleyecek kadar etkisi ve gücü olduğu düşünüldüğünde, GSB'nin yapmış olduğu bu çalışmaların sosyal uyum problemlerini çözebilmede var olan gücünü sayıca ve daha çoklu işbirliği boyutlarında yeterince gösteremediği tespit edilmiştir. Kurum olarak üzerine düşen görevi yapmada farkındalığa sahip olduğu fakat yaygınlaştırma ve yapılmış olan etkinlikleri takip - etki - tekrar şeklinde analiz etmede geribildirim yetersizliği görülmektedir.

Ülkemizdeki hızla gelişen göçmen artışı ve GSB'nin son stratejik planları göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışmada Gençlik ve Spor Bakanlığı 2018-2022 ve 2019-23 Dönemi Stratejik Plan içeriğinde yapılan durum analizi sonucuna göre; SWOT ve PESTLE gibi iç ve dış çevre analizlerinde, tüm dünyada artan ırkçılık ve fanatizmle mücadeleye yönelik veya dezavantajlı gençlerin hareketliliğine yönelik proje ve aktivitelerin geliştirilmesi gibi konulara ilişkin tespitleri yer almaktadır fakat bununla birlikte özellikle PESTLE analizlerinin

sosyolojik alt boyutunda dahi göçmenler, sosyal bütünleşme veya sosyal kaynaşma gibi güncel ve önemli konulara yer verilmediği görülmektedir. GSB'nin bir sonraki 5 yıllık stratejik planında sosyal bütünleşme ve göçmenlik meselesine de temel politikalarında yer vermesi önerilmektedir.

Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın, özellikle son yıllarda ortak politikalar üretmeyi gerektiren göçmenlik olgusuna, sporun önemini kabul eden uluslararası (UN, UNHCR, UNICEF, AB, IOC) tüm dayanak ve destek kaynakları daha yoğun ve etkili kullanarak, sporun kaynaştırıcı ve paylaştırıcı gücünü daha aktif şekilde göstererek, misyonuna daha uygun bir strateji geliştirebileceği önerilmektedir. Ayrıca, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın faaliyetlerini değerlendirme, takip ve geri bildirim ekseninde diğer paydaşları ve

kamuoyu ile paylaşım temelli daha yaygın bir politika güderek sosyal bütünleşme çalışmalarının devamlılığını daha etkili sağlayacağı düşünülmektedir.

Yazarların Katkıları

Sorumlu Yazar-İlayda Gülseren DEMİR:

Fikir ve Kurgulama/Tasarım, Literatür Tarama Analiz/Yorumlama, Yazma, Kontrol, Eleştirel İnceleme

2. Yazar- Arif Emre İMAMOĞLU:

Literatür taraması/Tasarım, Veri Toplama/İşleme, Analiz/Yazma, Kontrol/Eleştirel İnceleme.

Kaynaklar

- Agergaard, S., Darby, P., Falcous, M., & Klein, A. (2023). Sport and migration in the age of superdiversity. *International Review for the Sociology of Sport*, 58(4), 611-624.
- Aksakal, E., ve Kılıç, C. (2021). *Göç ve Göçmen Sorunları- Üniversite Öğrencilerinde Düzensiz Göç Algısı*. Efe Akademi Yayınları.
- Akyüz, İ., Yılmaz, Ş. ve Beyenal, S. (2019). Gençlik ve Spor Bakanlığı'na Bağlı Yurtlarda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerinin İncelenmesi. *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 92-106.
- Anayasa. (1982). T.C. Anayasası 59. Madde <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa/> ET: Ekim, 2022
- Anıl, Z. (2021). "Sosyal Uyum Projesi Devam Ediyor". Halk Gazetesi Yayın Tarihi: 09.10.2021 <https://www.hedefhalk.com/sosyal-uyum-projesi-devam-ediyor/1663078/> ET: Kasım, 2022.
- Ark Yıldırım, C. ve Özer Yürür, Y. Y. (2019). Uluslararası Göçmenlerin Türkiye'ye Uyumunu Yasal Düzenlemeler Ne Derece Uyumu/Entegrasyonu Hedefliyor? *International Journal of Political Science and Urban Studies*, 7(1), 19-41. DOI: 10.14782/ipsus.539183
- Aygüler, E., Buz, S., ve Güzel, B. (2020). Sosyal Uyumun Başarılmasının Önündeki Engeller: Niteliksel Bir Çalışma. *Journal of Economy Culture and Society*, 63, 339-357. <https://doi.org/10.26650/JECS2020-0026>
- Baykal Dinç, Betül. (2015). Köyden Kente Göç ve Suriye Gerçeği, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kadiri Konferansı/Kent ve Göç, 13-14-15 Kasım 2015 Kadiri / Osmaniye
- Bayram, K., ve Aydınalp, H. (2021). "Sosyal Bütünleşme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik, Güvenirlik Çalışması". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 110-133. <https://doi.org/10.35415/sirnakifd.980081>
- Biz Bir Takımız-GSB. (2022). Hakkımızda, <https://bizbirtakimiz.gsb.gov.tr/hakkimizda.html> ET: Mayıs, 2023.
- Block, K., & Gibbs, L. (2017). Promoting Social Inclusion through Sport for Refugee-Background Youth in Australia: Analysing Different Participation Models. *Social Inclusion*, 5(2), 91-100. doi:<https://doi.org/10.17645/si.v5i2.903>
- Bolğün, C. (2020). Sosyal Uyum ve Gruplararası İlişkiler: Türkiye'de Yerel Toplum ve Suriyeliler. [Doktora Tezi.] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ceylan, M., Sukan, H. D. ve Akyüz, Y. F. (2021). Beden Eğitimi ve Spor Dersi Alan Öğrencilerde Benlik Saygısı ile Sosyal Bütünleşme Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8 (3), 20-32.
- Chatzopoulos I. (2019). Sport Policy, Citizenship and the Social Integration of Immigrants in Denmark, [Doctoral Thesis] Loughborough University, London.
- Council of Europe. (1992). Europa Sports Charter, <https://rm.coe.int/16804c9d9b> ET: Kasım, 2022.

- Council of Europe. (2022). https://www.coe.int/en/web/sport/epas/-/asset_publisher/b9dEDbjhI5R/content, ET: Kasım, 2022.
- Çankaya, S. ve Tozlu, B. (2021). Zorunlu Göçmen Grupların Toplumsal ve Spor Aktivitelerinde Sosyal Uyum ve Çok Kültürlülük Algısı: Samsun İli Örneği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 12 (3), 264-283. DOI: 10.17155/omuspd.903041
- ETC Graz. (2021). Sports for Social Inclusion and Integration: A Toolkit For Local Authorities. (Eds). Kunz A., Meier I., Nicoletti I., Philipp S., Starl K. (p.37-38). https://www.humanrightsgolocal.org/wp-content/uploads/2021/06/Toolkit-en_Sports_web.pdf, ET: Kasım, 2022
- European Commission (2011). "Developing the European Dimension in Sport", Brussels, <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0012:FIN:en:PDF,05,10.2013>. ET: Kasım, 2022
- Geçici Koruma Yönetmeliği. (2014). Mevzuat No. 2014/6883 Resmî Gazete Tarihi: 22.10.2014, Resmî Gazete Sayısı: 29153, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=20146883&MevzuatTur=21&MevzuatTertip=5>, ET: Kasım, 2022.
- GencizBiz (2022). *Gençlik Merkezi*, <https://e-genc.gsb.gov.tr/EGenc/Kurum/KurumList?kurumTipEnum=GenclikMerkezi> ve *Gençlik Merkezi Faaliyetleri*, <https://e-genc.gsb.gov.tr/EGenc/Faaliyet/FaaliyetList?kurumTipEnum=GenclikMerkezi>, ET: Kasım, 2022.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı Proje Yönetmeliği. (2012). Resmi Gazete Tarihi: 31.03.2012, Resmi Gazete Sayısı: 28250 <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16014&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>, ET: Kasım, 2022.
- Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu. (1986). 3289 Sayılı Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3289&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>, ET: Kasım 2022
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2022a). T.C. İçişleri Bakanlığı. Ulusal ve Uluslararası Mevzuat, <https://www.goc.gov.tr/ulusal-mevzuat>, <https://www.goc.gov.tr/uluslararasi-mevzuat>, ET: Ocak, 2022.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2022b). T.C. İçişleri Bakanlığı. Geçici Koruma Güncel Veriler, <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>, ET: Mayıs, 2023.
- GÖÇDER. (2018). Göçmen Hakları ve Sosyal Uyum Derneği (GÖÇDER). *Türk- Mülteci Çocukların Sosyal Uyumlarını Güçlendirme, Sportif Faaliyetlere Teşvik Projesi*
- GönüllüYüzBİZ. (2022). <https://gonulluyuzbiz.gov.tr/Activity?categoryId=3>, ET: Ocak, 2023.
- GSB 2018-22 Strateji Planı. (2017). <https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2018-022%20Stratejik%20Plan.pdf>, ET: Ekim, 2022
- GSB 2019-23 Strateji Planı. (2019). <https://sgb.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGB/012014/2019-2023-Stratejik-Plan%C4%B1.pdf> ET: Ekim, 2022
- GSB. (2022a). Avrupa Konseyi 17. Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansı, <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/253870/avrupa-sporuna-yon-veren-avrupa-konseyi-17-sporan-sorumlu-bakanlar-konferansi-ilk-defa-turkiyede-duzenlendi.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- GSB. (2022b). Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Merkezleri Yönetmeliği, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/05/20220526-2.htm>, ET: Ocak, 2023.
- GSB-EAKGM. (2022). Gündem-Biz Bir Takımız Projemiz Devam Ediyor, <https://eakgm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/248780/biz-bir-takimiz-projemiz-devam-ediyor.aspx>, ET: Mayıs, 2023.
- GSB-UOGM. (2017). Türkiye Almanya Bilgi Değişimi Projesi [Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ)]. Uluslararası Projeler, <https://uogm.gsb.gov.tr/Sayfalar/3264/3263/uluslararasi-projeler.aspx>, ET: Aralık, 2021.
- GSB-UOGM. (2019a). Mülteci ve Türk Gençlerinin Sosyal Uyumunun ve Katılımın Sporla Güçlendirilmesi, Uluslararası Projeler <https://uogm.gsb.gov.tr/Sayfalar/3264/3263/uluslararasi-projeler.aspx>, ET: Aralık, 2021.
- GSB-UOGM. (2019b). Spor ile Sosyal Uyum, Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum İçin Spor ile Sosyal Uyumunu Güçlendirme Projesi, <https://sporile-sosyaluyum.gsb.gov.tr/Sayfalar/3665/3664/proje-hakkinda.aspx>, ET: Kasım 2022
- GSB-UOGM. (2020). 2020 Avrupa Konseyi Spordan Sorumlu Bakanlar Konferansı, <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/216563/2020-avrupa-konseyi-sporan-sorumlu-bakanlar-konferansi.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- GSB-UOGM. (2021). Uluslararası Projeler, [Url:uogm.gsb.gov.tr/Sayfalar/3264/3263/uluslararasi-projeler.aspx], ET: Aralık, 2021.
- GSB-UOGM. (2021a). 2021 Erasmus+ Spor Bilgilendirme Toplantısı Gerçekleştirildi. <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/230763/2021-erasmus-spor-bilgilendirme-toplantisi-gerceklestirildi.aspx>, ET: Mayıs, 2022.
- GSB-UOGM. (2021b). Avrupa Spor Şartı Güncellenerek Kabul Edildi. <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/244211/avrupa-spor-sarti-guncellenerek-kabul-edildi.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- GSB-UOGM. (2022a). Dayanışma için Spor Projesi, <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/252866/mayis-da-baslayan-dayanisma-icin-spor-projesi-tum-hiziyla-devam-ediyor.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- GSB-UOGM. (2022b). Dayanışma için Spor Projesi <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/253672/dayani>

- sma-icin-spor-projesi-kapsaminda-egitici-ve-personel-egitimi-gerceklestirildi.aspx, ET: Kasım, 2022.
- GSB-UOGM. (2022c). NEXUS-Kariyer Rehberliği ve Sosyal Uyum Projesinin Bursa'da Kapanış Toplantısı Gerçekleştirildi, <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/253794/nexus-kariyer-rehberligi-ve-sosyal-uyum-projesinin-bursada-kapanis-toplantisi-gerceklestirildi.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- GSB-UOGM. (2022d). Göç ve Kültürlerarası İşbirliği Konulu Uzman Değişimi Programı, <https://uogm.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/253541/goc-ve-kulturlerarası-isbirligi-konulu-uzman-degisimi-programi.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- Güler, H. (2020). Göç ve Entegrasyon: Türkiye'de "Uyum" ama Nasıl? *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 11 Ek Sayı-1, 245-268. DOI: 10.36543/kauibfd.2020.ek1.012
- IOC. (2021). Refugee Olympic Athletes Team Tokyo 2020, <https://olympics.com/ioc/news/29-refugee-athletes-to-send-a-message-of-solidarity-and-hope-to-the-world-at-the-olympic-games-tokyo-2020>, ET: Mayıs, 2023.
- IOC. (2022). IOC Mülteci Olimpiyat Takımı, <https://olympics.com/ioc/news/olympic-refuge-foundation-and-ioc-refugee-olympic-team-honoured-with-2022-princess-of-asturias-award-for-sports>, ET: Mayıs, 2023.
- IOC-RİO. (2016). Mülteci Olimpik Sporcular Takımı (ROA). <https://olympics.com/ioc/news/refugee-olympic-team-to-shine-spotlight-on-worldwide-refugee-crisis>, ET: Ocak, 2022.
- İnceliler, N. D. (2019). 1923 Yılından Bugüne Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları ve Sosyal-Ekonomik Etkileri, (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Bağlantılar, Uluslararası Kuruluşlar [Url:<https://goc.bilgi.edu.tr/tr/baglantilar/3/uluslararası-kuruluslar/>] ET: Ocak, 2022.
- İstanbul Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü (2017). Sosyal Uyum ve Gençlik Katılımı Projesi, <http://istanbul.gsb.gov.tr/HaberDetaylari/1/116530/genclik-ve-spor-bakanligi-ile-unicestfen-sosyal-uyum-ve-genclik-katilimi-projesi.aspx>, ET: Kasım, 2022.
- Kaplan, P. (2022). "Spor ile Sosyal Uyum Projesi'yle 240 çocuğa eğitim verildi". <https://www.pervinkaplan.com/detay/spor-ile-sosyal-uyum-projesiyle-240-cocuga-egitim-verildi/21104>, Yayın Tarihi:09.02.2022, ET: Kasım, 2022.
- Kartal, P. (2020). Bir Hak Olarak Spor Faaliyeti. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26 (2), 537-570. DOI: 10.33433/maruhad.826980
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Sürt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kilis Gençlik ve Spor Kulübü (2020). Projeler, <https://kilis.gencliksk.org/sayfa-devam-eden-projelerimiz-61.html>, ET: Mayıs, 2023.
- Koçan, A. ve Kırhoğlu, M. (2020). Suriyeliler ve Sosyal Uyum: Scudder'in Çerçevesinden Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1855-1885.
- Müftüler, M. ve Koca Arıtan, C. (2020). Yenilenen Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Programlarının Uluslararası Politikalar Kapsamında Analizi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 159-176. DOI: 10.25307/jssr.774618
- Özbey, Ö. ve Göküş, M. (2022). Kamu Hizmeti Olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı Faaliyetlerinin İncelenmesi: Spor Hizmetleri Örneği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 113-128. DOI: 10.33459/cbubesbd.1064451
- Parlar, F. M., ve Çelebi, M. (2017). Gençlik Liderlerinin Liderlik Davranışları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(61), 418-432
- Sağlık Bakanlığı (2022). Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, <https://disab.saglik.gov.tr/TR-93896/bakanligimiz-ile-alman-uluslararası-isbirligi-kurumu-giz-arasında-imzalanen-protokol.html>, ET: Aralık, 2022.
- SGDD-ASAM (2020). Geçici ve Uluslararası Koruma Altındaki Bireyler ve Ev Sahibi Toplum için Spor ile Sosyal Uyumunu Güçlendirme Projesi, URL:sgdd.org.tr/projeler/gecici-ve-uluslararası-koruma-altındaki-bireyler-ve-ev-sahibi-toplum-icin-spor-ile-sosyal-uyumu-guclendirme-projesi/, ET: Aralık, 2021.
- Sözer, Mehmet Akif, (2019). Göç, Toplumsal Uyum ve Aidiyet, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(28), 418-431
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2021). Kamu İdareleri için Stratejik Planlama Kılavuzu, <http://www.sp.gov.tr/tr/html/18/Kilavuz+ve+Rehberler/> ET: Haziran, 2023
- Şahanlı Gökdoğan, Ç., Temel, C. ve Akyol, E. (2022). Uluslararası Kuruluşlarda Sporun Rolü. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20 (2), 154-169. DOI: 10.33689/sportmetre.1020697
- Şimşek, H. ve Kula, S. S. (2018). Türkiye'nin Göçmen Politikasında İhmal Edilen Boyut: Eğitsel Uyum Programı, *Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 5-21. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aeuibfd/issue/41906/505306>, ET: Ocak, 2022
- Taş, H. Y. ve Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7 (17), 36-54. DOI: 10.31199/hakisderg.409860
- Taş, İ., Şemşit, S. ve Eylemer, S. (2013). Avrupa Birliği Örneğinde Uluslararası Spor Politikasının Gelişimi: Ekonomik, Sosyal ve Siyasal Boyut. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 4 (9), 136-151. https://dergipark.org.tr/en/pub/vizyoner/issue/23008/246057#article_cite, ET: Kasım, 2022.

- Taş, P. (2021). *Türkiye’de Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Uyumuna Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi) Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Temel, C., Doğaner, S., Namlı, A. ve Balcı V. (2015). Gençlik Kampı Liderlerinin, Liderlik Davranışlarının Katılımcı Algılarına Göre Değerlendirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 28-36.
- The International Platform on Sport and Development (2008). Harnessing the power of sport for development and peace: Recommendations to governments https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/rtp_sdp_iwg_harnessing_the_power_of_sport_for_development_and_peace.pdf ET: Ocak 2023
- The International Platform on Sport and Development (2023). Sport and refugees, <https://www.sportanddev.org/thematic-areas/sport-and-refugees> ET: Temmuz 2023
- TMOK. (2022). Dayanışma İçin Spor Projesi <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Dayanisma-Icin-Spor-Projesi/11634>, ET: Aralık, 2022.
- TUA. (2022). Türkiye Ulusal Ajansı. <https://www.ua.gov.tr/programlar/firsatlar/erasmus-spor-alaninda-destekler/> ET: Aralık, 2022.
- Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun. (2001). Kanun No.4662 <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4662.html>, ET: Kasım, 2022.
- Türk Kızılay. (2017). Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü. Göç İstatistik Raporu. URL:https://www.kizilay.org.tr/Upload/Dokuman/Dosya/88360142_goc_istatistik_raporu-mayis-2017.pdf, ET: Kasım, 2021.
- Türkkahraman, M. ve Tutar, H. (2009). Sosyal Değişme, Bütünleşme ve Çözülme Bağlamında Toplumda Farklı Kültür ve Anlayışların Yeri ve Önemi. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1 (1). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uaifd/issue/21587/231801>, ET: Ocak, 2022.
- Uğur, A., Sönmez Çalış, Ö. A., ve Yiğit, B. (2017). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Uygulamaları: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Geçmişten Günümüze Sakarya: Uluslararası Sakarya Sempozyumu içinde, (s. 705-716). Sakarya.
- UNHCR. (2022). Türkiye Bilgi Notu, <https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2022/11/Bi-annual-fact-sheet-2022-09-Turkiye.pdf>, ET: Kasım 2022
- UNICEF. (2019). Ergen Katılımı ve Sosyal Uyum, <https://www.unicef.org/turkiye/ergen-kat%C4%B1%C4%B1m%C4%B1-ve-sosyal-uyum>, ET: Aralık, 2021.
- USAID (2023). The role of sports as a development tool, https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADE352.pdf, ET: Ocak, 2023
- Ustabaşı Gündüz, D. ve Çıfci, H. K. (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri ve Türkiye. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7 (1), 10-58. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gad/issue/63187/811236>, ET: Kasım, 2022.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Kanun No. 6458, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>, ET: Kasım, 2022.
- Yaşar, T. S., Şemşek, N.S., Bilen, O., Çalık, F., ve Kaya, A. (2018). Göçmen Çocukların Spor Yoluyla Topluma Kazandırılması. ERPA International Congresses on Education, Istanbul, 588-594.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılın, A., Alpulu, A. ve Demirci, C. (2022). Dezavantajlı Çocukların Spor Eğitim Projesi ile Sosyal Uyumlarının İncelenmesi. *Eurasian Research in Sport Science*, 7(2), 90-99. DOI: 10.29228/ERISS.23
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Journal of Turkish Studies*, 9(2), 1685-1704.
- Zouaoui, M. (2015). Göçmenlere Yönelik Yerel Politikalar, Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kadiri Konferansı/Kent ve Göç, 13-14-15 Kasım 2015 Kadiri / Osmaniye